

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis
Expositum**

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

§. V. Clandestinitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

§. V.

CLANDESTINITAS.

Matrimonium clandestinum dicitur, quod clam, sive occulte contrahitur, cuius aliqui plures species enumerant, Sanchez tamen L. 3. de Matr. disp. I. n. 3. Palao, Dicastillo &c. meritò agnoscunt tantum duas: Unam omnino propriam, alteram minus propriam. Pròpriè vocatur Matrimonium clandestinum, quod contrahitur absque Parocho, & testibus sufficientibus ad plenam illius probationem, sic enim non potest de ipso sufficienter constare Ecclesiæ juxta ipsius præscriptum. Alio modo minus propriè dicitur clandestinum, quando fit quidem coram Parocho, & testibus, sed absque præmissis denunciationibus ab Ecclesia requisitis, quo casu est clandestinum non simpliciter, sed quasi secundùm quid, quia licet probari non possit per denunciations, per quod aliquo modo occultum est, potest tamen probari per Parochum, & testes, & sic non est simpliciter, & perfectè occultum, seu clandestinum. De utraque hac clandestinitate agetur in præsente paragrapho; & quidem de prima, in qua deficiunt denunciations requisitæ, in casu proximo; reliqua in sequentibus exponemus,

CASUS

C A S U S P R I M U S

Militaris.

De Denunciationibus.

Lamprinus Jaurini in Hungaria natus, patre milite praefidario, attingens annum ætatis suæ decimum quintum nomen militæ dedit, ac sub signis Cæsareis per plures annos ad Rhenum superiorem, inde in Flandriam, in Italiam, ac tandem in Catalauniam à suis Belli ducibus abductus est, in quibus regionibus, & provincijs partim præsidariuum, partim castrensem egit militem. In Catalaunia captus ab hoste, & in Galliam abductus, cum ultra annum à suis in captivitate sine spe liberationis relinqueretur, ad signa Gallica accessit, quæ tamen paulò post iterum deseruit, & ad Cæsarea reversus est, ac tandem cum parte Legionis, in qua merebatur, Friburgum Brisgojemissus est in præsidium, ubi etiamnum moratur, & vult cum Sponsa Friburgensi contrahere Matrimonium.

Quæritur autem, i. an sufficiat, si tria denunciatio fiat Friburgi, in Sponsi, vel Sponsæ Parochia? vel an requiratur, ut denunciationes etiam fiant Jaurini, utpote in domicilio originis; imo in omnibus illis provincijs, & regionibus, ubi per
G g g z plures

plures annos Lamprinus moratus est , & impedimentum contrahere potuit , cùm alías finis denunciationum videatur non obtineri , qui est , ut , si ex parte Sponsi , vel Sponsæ subsit aliquod impedimentum , illud manifestetur ?

Q. 2. Si in ipsis circumstantijs Lamprinus suam libertatem non solum per juramentum proprium , sed etiam per testes juratos probare obligaretur , an sufficiat , si testes jurato affirmant , se nullum scire impedimentum ; vel an teneantur positivè affirmare , se scire , quod nullum impedimentum subsit ?

Ita ferè ijsdem verbis ad me casus delatus est , ad quem quid responderim , dicam , postquam more consueto exposuero , quæ circa denunciations scitu digna sunt , aut in dubium vocari possunt , quorum capita in sequente Synopsis ob oculos pono ,

SYNOPSIS.

1. Quid sint denunciations , & quid de ipsis statuatur in Concilijs Lateranensi , & Tridentino .
2. A quo , in quonam loco , & quo tempore fieri debeant ?
3. Quando Sponsus , & Sponsa ad diversas Parochias pertinent , in utraque denunciations facienda sunt .
4. Absque dispensatione prætermitti nequeunt sine gravi peccato , à quo probabilius non excusat omittens etiam unicum tantum .
5. Respondeatur ad primum quæsumum hujus casus .

6. Non

6. Non opus est, denunciationes fieri, ubiunque aliquando morati sunt Sponsi, modò possint probare testibus, se liberos esse ab impedimento.
7. Responderetur ad secundum questum istius casūs, & exponitur, quale debeat esse juramentum testium.
8. Quis possit dispensare quoad denunciationes?
9. Exponitur, quānam sint causae justæ, ut in denunciationibus dispensetur.
10. Quas pœnas incurant, qui contrahunt, vel assistunt Matrimonio omisso culpabiliter denunciationibus?
11. Cognoscens aliquid impedimentum inter volentes contrahere, etiam si occultum sit, post factas denunciationes tenetur illud manifestare.
12. Evertuntur fundamenta hoc negantium, simul tamen pro parte affirmativa statuuntur aliqua limitationes.

I Enunciations, seu proclamationes sunt admonitiones quædam, quæ præmittuntur Matrimonio contrahendo, ut, si quis impedimentum Canonicum novit inter illos, qui contrahere intendunt, intra terminum competentem id aperiat, quamvis etiam ipse Parochus debeat de tali impedimento inquirere, & indagare. De hoc jam olim Concilium Lateranense sub Innocentio III. ita decrevit: Statuimus, ut, cùm Matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesijs per Presbyteros publicè propellantur, competente termino præsinito, ut intra illum, qui voluerit, & valuerit,

legitimum impedimentum opponat. & ipsi Presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impedimentum obseruat &c. Quia constitutione Concilij præscriptum non erat, quoties ea denunciatio fieri deberet, atque ideo colligitur, satis fuisse tunc, si semel fieret. At verò Concilium Tridentinum præcepit postmodum, ut Matrimonium, antequam contrahatur, ter in Ecclesia publicè promulgetur, aliaque addidit magis enucleatè, quæ observanda deinceps forent, his verbis Sess. 24. c. 1. de reform. Matr. Sacri Lateranensis Concilij sub Innocentio III. celebrati vestigijs inhærendo, præcipit S. Synodus, ut imposterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio Parrocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia

Ecclesia inter missarum solemnia publicè denuncietur, inter quos Matrimonium sit contrabendum: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonij in facie Ecclesiae procedatur, & paulo post: Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, Matrimonium malitiosè impedimentum iri posse, si tot præcesserint denunciations, tunc vel una tantum denunciatione fiat, vel saltē Parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus Matrimonium celebretur; deinde ante illius consummationem denunciations in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, faciliter detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciations remittantur, quod illius prudentia, & iudicio Sancta Synodus relinquunt. In qua Tridentina constitutione tria exprimuntur, videlicet à quo, in quoniam loco, & quo tempore denunciations fieri debeant, quæ modò explicabimus; subjungemus deinde inferius post resolutionem nostri casūs, quisnam in dictis proclamationibus dispensare possit.

2. Itaque fieri debent hæ proclamations, sive denunciations à proprio contrahentium Parocho, vel ab alio cum ipsius licentia, quia concedit Tridentinum in cit. c. ut aliis sacerdos ex licentia Parochi assistere possit Matrimonio: ergo à fortiori concedit, ut Parochus possit dare licentiam alteri faciendi dictas denunciations, idque praxis habet. Sunt autem facienda monitiones

istæ tribus continuis diebus festivis, ut loquitur Concilium, quod ita intelligendum est juxta communem expositionem Authorum, non quod hæc festa immediatè sibi succedere debeant, qualia sunt festa Paschalia, vel Pentecostes, sed ut plura alia festa inter unam, alteramque denunciationem non intercedant, et si interveniant dies aliqui feriales, saltem duo, vel tres, inter unam, & alteram monitionem, quod fieri potest, & ordinariè debet, tum ne, si requisitæ denunciations immediatè sibi succedant, tempus non suppetat, ut eæ sufficienter in populo divulgantur & sic impedimenta deferri queant, tum ne, si nimirum interrumpantur, & inter se distent, Parochiani earum obliscantur, vel ob longius spatiū desides reddantur ad impedimenta detegenda. In aliquibus tamen locis id consuetudo permittit, teste Gobat tr. 10. cas. 13. n. 519. cum Dicastillo disp. 3. de Matr. dub. 25. n. 217. & Hurtado disp. 5. difficult. 18. n. 60. ut fiant tribus continuis diebus festivis absque eo, quod intercedant aliqui dies feriales. Illud verò bene observandum est, ut tunc post ultimam factam denunciationem, vel quando unica tantum ex justa causa præmittitur, Matrimonium non statim post eam celebretur, sed aliquo temporis spatio expectetur, alias talis denunciations parùm utilis esset. Sanch. L. 3. disp. 6. n. 8, Perez disp. 43, Sest. 2. n. 2. Pith. n. 28.

n. 28. De clandest. despontat. Coninck.
disp. 27. dub. s. n. 48. & communis
aliorum, sed circa hoc quoque dicit
Gobat, in quibusdam locis consue-
tudinem ferre, ut post tertiam de-
nunciationem factam eodem die
sponsi conjungantur, quod l. c. n.
526. observari testatur in præcipua
Parochia Urbis Constantiensis, in
qua Civitate Curia Episcopalis est.
In eo convenient omnes, celebratio-
nem nuptiarum nimis diu protrahen-
dam non esse, nam si post ultimam
denunciationem quatuor menses
elapsi sint, Parochus ad celebratio-
nem amplius procedere non debet,
nisi novas denunciationses præmittat,
cum novum interim impedimentum
ex aliqua affinitate suboriri potuerit,
atque ita declaratum esse à Congre-
gatione Cardinalium testantur Bonac.
q. 4. de Matr. p. 6. n. 1. ¶ Quartò de-
fendit denunciationum. Rebellus de oblig.
Iust. p. 2. l. 4. in declarat. Cardinal. Sect.
2. n. 8. & Barbosa De offic. & potest.
Parochi p. 2. c. 21. n. 24. Eisdem de-
nunciations fieri posse etiam ijs tem-
poribus, quibus nuptias celebrare
prohibemur, declaravit Sacra Con-
gregatio negotijs Episcoporum, &
Regularium præposita 18. Decemb.
1589, apud dictum Barbosam l. c. n.
22. & Iacobum Pignatellum tom. 9.
Consult. 133. n. 87.

Ut autem fiant diebus festivis,
ad eo necessarium esse, docent Pon-
tius l. 5. de Matr. c. 30. n. 7. Zerola in
praxi Episcop. p. 1. ¶ Matrimonium. §. 4.

Iacobus Pignatellus l. c. n. 91. ut nec
quidem Episcopus hac in parte va-
leat dispensare, quod rursum testan-
tur, declaratum fuisse à Congrega-
tione Cardinalium, nec posse alio
in loco fieri, quam in Ecclesia Paro-
chiali, contendit Perez l. c. n. 4. sed
forstian ista declaratio aliud non vo-
luit, ut notat Sanchez l. 3 disp. 7 n.
6. quam non posse Episcopum ordi-
nariè dispensare, ut fiant diebus fe-
rialibus, quin tamen prohibetur
hoc facere ex justa causa in casu spe-
ciali, si enim potest eas per dispen-
sationem ex justa causa absolute re-
mittere, ut postea videbimus, nulla
est negandi ratio, posse Episcopum
quoque dispensare, ut fiant die feria-
li, quod multò minus est, juxta Re-
gulam 53. De R. I. in 6. Cui li-
cet, quod plus est, licet utique, quod mi-
nus est; hinc absolute permittunt
Sanch. Coninck, Barbosa n. 20. Di-
castillo, & alij, denunciationses fie-
ri posse, etiam sine speciali dispen-
satione, die non festo, quo ex aliqua
causa solet esse magnus concursus po-
puli, ut accidit diebus dedicationis,
aut quando recolitur Titulus, seu
Patrocinium illius Ecclesiae, aut in-
signis aliquis Concionator est habitu-
rus concioem, ad quam multi con-
fluunt, tunc enim licet fiet denun-
ciatio, sicut in die festo. Parimodo,
quidquid reclamet Perez, licet de-
nunciat Parochus extra Ecclesiam,
& Missarum solemnia iuxta citatos,
si quando in loco competente magna

pq.

populi copia conveniat, ut evenire consuevit in solenni supplicatione, ubi extra Ecclesiam in loco patente, vel in campo dicitur pro concione, nam quando pr̄escript̄ Tridentinum, ut diebus festivis inter Missarum solemnia ista fierent in Ecclesia, hoc ideo fecit, quia diebus festis in Ecclesijs ad rem Divinam frequentior populus comparere solet, atque adeò denunciations ad multorum notitiam facilius pervenient, & impedimenta citius deteguntur: totus autem hic finis à Concilio intentus obtinetur in tali occasione extra Ecclesiam: ergo vocabulum *Ecclesia* non debet merè materialiter sumi, ut Tridentinæ sanctioni satisfiat, sed potest extendi, idque in sensu maximè proprio, ad talem populi concursum, & congregationem.

3. Majoris momenti questio est, & quæ ad casum pr̄äsentem multūm facit, an, quando sponsus, & sponsa ad diversas Parochias pertinent, in utriusque Parochia faciendæ sint denunciations? Sufficere, quod publicatio fiat in una istarum Ecclesiarum, in qua nempe Matrimonium contrahendum est, docet cum alijs quibusdam citatis à Sanch. L. 3 disp. 6. n. 4. Marcus Ant. Cucchus L. 5. Institut. Majorum tit. 11. n. 9 ubi pro eadem sententia allegat Navarrum c. 25. Manual. Verum Navarrus in eo capite non agit de publicatione Matrimonij, sed solum ait, sufficere, quod intersit Parochus mulieris,

quando contrahitur Matrimonium in Parochia Sponsæ, ipseque Sanctz testatur, se locum non invenisse, ubi hoc, pro quo allegatur à Cuccho, afferat Navarrus; unde cum communis tenendum est, quando contrahitur Matrimonium inter personas spectantes ad diversas Parochias, in ambabus faciendas esse denunciations. Ratio desumitur ex ipso Concilio Tridentino, decernente, faciendas esse à proprio contrahentium Parocho: ergo si ad diversas Parochias pertinent, per diversos Parochos fieri debent in diversis Parochijs; quod ex eo probatur, quia hæ proclamations adhibentur, ut impedimenta, si quæ fuerint, innotescant: potest autem impedimentum viri incognitum esse in Parochia fæminæ, & vicissim: necesse igitur est, ut proclamaciones fiant in utriusque Parochia. Ita Sanch. cit. Basil. Pontius l. 5. c. 30. n. 4. Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 127. Palao disp. 2. de sponsal. pu. 13. §. 3. n. 2. Coninck, Bonac. Iac. Pignatellus l. c. n. 91. ubi ait, ita declarâsse Congregationem S. Concilij. 21. Febr. 1592. Excipiunt Perez disp. cit. Sect. 2. n. 24. & Dicastillo disp. 3. de Matrim. dub. 25. n. 218. si parva fuerit distantia Parochiarum, tunc enim sufficiet promulgatio in Parochia unius, sive viri, sive fæminæ, ut possint impedimenta manifestari. Quod si verò contrahens ad duas diversas Parochias pertineat, quia plura domicilia habet, denun-

denunciationes facienda sunt in ea, in qua diutius habitat, & principalius domicilium habet, vel potius in ea, in qua verisimilius est, sciri impedimenta, ut in Parochia, in qua fuit antiqua Parentum habitatio, non vero in loco, quem modò quasi ignoratus cepit inhabitare, credo tamen cum Coninch disp. 27. dub. s. n. 50 id consuetudinem habere, ut simul etiam fiant in loco, ubi de facto habitant, ac contrahunt. Bene etiam notandum est, quod advertit Barbosa p. 2. de offic. & potest. Parochic. 21. n. 28. quando sponsi sunt è diversis Parochijs, Parochum Sponsæ, si in eius Parochia Matrimonium celebretur, non debere hanc celebrationem permittere, antequam habeat attestacionem à Parocho Sponsi, ab eodem subscriptam, & Ecclesiæ Parochialis sigillo munitam, de factis ibidem denunciationibus. Pari modo nequaquam denunciabit Parochus exteriores, nisi eorum conditionem noverit legitimo in scriptis testimonio, quod alium virum, vel uxorem non habeant, & quod omni impedimento Canonico Matrimonij careant. Barbosa ibid. n. 6.

4. Etsi vero Menochius Consil. 69. n. 71. & alij quidam apud Sanch. l. 3. disp. r. n. 2. usque adeò haec denunciationes necessarias esse contendant, ut ex earum omissione, seclusa dispensatione, invalidum reddatur Matrimonium, audiendi tamen non sunt, nam fundamenta, quibus in-

nuntur, exigui momenti sunt, videlicet, quod Tridentinum Concilium concederit Parochis potestatem assistendi Matrimonij, non absolutam, sed limitatam, nempe ut hoc faciant præmissis denunciationibus, unde ajunt, si Parochus assistat nuptijs, denunciationibus non præmissis, excedit fines concessæ sibi potestatis, ac consequenter nihil agit: idque confirmant ex Regula iuris 64. in 6. Quæ contra ius fiant, debent usq; pro insectis haberi. Verum nec fundatum hoc, nec eius confirmatio evincit id, quod isti Authores intendunt, unde dicendum cum communi, & certa sententia, quam tenent omnes supra citati cum Barbosa alleg. 32. cœ offic. & potest Episc. n. 1. & Piascio in praxi Episc. p. 2. c. 4. n. 29. denunciationes non esse de essentia, & substantia Matrimonij, quasi id nullum sit, si absque illis fiat, sed potius, his etiam omissis, validum esse Matrimonium, efficaciter probatur, quia iure antiquo validum erat tale Matrimonium: ergo etiam nunc est validum, namque à iure antiquo recessendum non est, nisi contrarium statuatur Jure novo; quamvis autem à Tridentino præcipiatur Parocho, ut denunciationes præmittat, neque assistat Matrimonio, nisi illis præmissis, si dispensatum non fuerit, non tamen ponitur à S. Synodo vel unicum verbulum irritans tale Matrimonium, sed tota irritatio, de qua fit mentio c. 1. Seff. 24. supra citato, re-

H h b

fertur

fertur ad defectum assistentia Paro-
chi, & testium, ut nulla sit, atque
irrita conjugia, quæ sine Parocho,
& testibus contrahuntur; ex quo ul-
trò corrunt Adversariorum funda-
menta; quippe ad 1. respondeo;
Parocho concessam esse potestatem,
quoad rectè, & rite agendum, dum
ipsi præcipit Tridentinum, ut de-
nunciationes præmittat, non au-
tem quoad validè agendum, hac
enim conditio præmittendarum de-
nunciationum solum importat for-
mam accidentariam, ut rite, & licet
Matrimonium celebretur, non au-
tem, ut valide. Nec obest allegata
regula Juris, utpote quæ plus non
dicit, quæ factum contra legem
haberi pro infecto, quando lex sta-
tuit formam substantialem actus, se-
cùs quando ex ipsa lege colligitur,
præscribi solum formam accidenta-
riam, & modum, ut rectè fiat;
hinc optimè dicit Wiestner in expo-
sitione hujus regulæ n. 2. actus nulli-
tatem ex sola, & simplici Juris pro-
hibitione legitimè non inferri, sed ad
hoc necessarium esse, ut legi, vel
Canoni cum vetanti verba, seu di-
ctio aliqua irritationem, & nullita-
tem denotans inserta sit, quam
cùm Tridentinum non apposuerit
propter omissionem denunciationum,
cùm tamen hoc diligentissime
ficerit, quando contrahitur in
absentia Parochi, & testium, ex
ipsa Concilij Constitutione non ob-
scure colligitur, denunciationes non

esse de substantiâ Matrimonij, atque
ideo ipsis, etiam sine justa causa,
omissis, id non invalidari, quod à
S. Cardinalium Congregatione se-
piùs fuisse declaratum, testatur Ba-
silii Pontius L. 5. c. 30. n. 2. si-
milesq[ue] decisionem S. Rot[er]datam 13. Martij 1651. refert Diana
ad finem partis 10. Interea negari
non potest, peccare mortaliter eos,
qui etiam coram Parocho, & testi-
bus contrahunt, ut & Parochum
Matrimonio assistentem, non præ-
missis denunciationibus, ut mani-
festum est ex eo, quod illas præmit-
ti S. Synodus ad gravia mala evi-
tanda non solum præcipiat, sed eas
sine dispensatione, aut justa causa
omittentes, gravibus poenis obno-
xios reddat, quales infligi non so-
lent, nisi graviter delinquentibus,
de quibus in fine dicetur; neque re-
fert, quamvis subinde constet, nul-
lum subesse impedimentum, quia
lex non definit obligare, etiam si
ejus ratio in particulari h[ab]et, & nunc
cesset. Excusat tamen Sanch. l. c. n.
7. cum Hurtado disp. 5. difficult. 18. n.
58. Petro de Ledesma q. 45. de Matr.
art. 5. pu. 3. dub. I. conclus. 3. &
Tambur, tr. 6. de Matr. c. 3. §. I.
n. 3. à peccato mortali ob levitatem
materie, si una tantum denuncia-
tio omitteretur, quando mora-
liter certum est, nullum subesse
impedimentum. Sed rectius oppo-
situm tenent Perez, Basil. Pontius,
Coninck, Palao, Dicastillo &c.
quamvis

quamvis enim, si evidenter constat, nullum subesse impedimentum, non appareat magnum inconveniens, aut gravis deordinatio, omittere unam denunciationem, quantum præcisè est ad præcavendum periculum, peccatur tamen graviter etiam sic contra uniformitatem, quæ attendi debet in observatione præcepti Tridentini, alioquin si sola evidētia, & certitudo, quod nullum adsit periculum, satis est ad hoc, ut non peccetur graviter omittere unam, etiam non peccaretur graviter omissendo omnes, quia quæ ratio probat pro una, probat pro omnibus, nempe evidentia nullius periculi: non ergo hujus duntaxat ratio habenda est, sed attendendum unicè ad præceptum Concilij, quod dispensationem etiam circa unam denunciationem non reliquit arbitrio Parochi, sed Episcopi: igitur etiam unicam omissendo ager contra gravem prohibitionem Concilij, nec dubium est, quin, qui id suo arbitratu faceret, graviter puniendus esset ab Episcopo.

5. His ita haec tenus explicatis, expono nunc mentem meam, quid sentiendum sit de casu præsente, ad me aliquando delato, ad cuius primum quæsitus & tunc respondi, & etiamnum censeo, sic esse respondendum, satis fuisse, quod tria denunciatio à Tridentino requisita Friburgi fieret, ubi erat patria Sponsæ, & in qua Lamprinus tunc egit

præsidarium; licet enim, ut supra dictum est, communior Sententia doceat, quando Sponsæ sunt ex diversis Parochijs, denunciations fieri debere in utriusque Parochia, sufficere tamen, si juxta consuetudinem quarundem Dioecesum in una tantum fiant, sive Sponsi, vel Sponsæ, in qua nempe celebrandæ sunt nuptiæ, tradunt Laym. L. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 10. Palao disp. 2. de Sponsal. pu. 13. §. 3. n. 2. Tannerus l. c. Pirching n. 28. de Clandestina despōns. Wiestner eod. tit. n. 7. Gobat tr. 10. cas. 13. n. 514. ubi testatur, in Dioecesi Constantiensi ita facilitari, quando non possunt commodè fieri utrobique, quemadmodum ob nimiam locorum distantiam fieri vix potuit in casu nostro. Quin imò si etiam absolutè dicere velimus, fieri debere denunciations in utriusque Parochia, dicam ego, si modò Friburgi factæ fuerint memoratae monitiones, factas fuisse in utriusque Parochia, nam cum Lamprinus miles sit, qui vagis annumerantur, ut pluribus docet Schiara in Theol. bellica. L. 6. difficult. 13. n. 8. & seq. cum Lessio in Auctario V. Matrimonium n. 6. vel nullam habuit Parochiam, vel eam sortitus est in loco, ubi pro tempore morabatur, adeoque Friburgi: consequenter si ibi factæ fuerunt denunciations, factæ sunt in Parochia utriusque, & Sponsi, & Sponsæ, potueruntque validè, ac licite celebrare coram Parocco loci, cum possint

H h h 3

possint

possint vagi coram quovis Parocho contrahere, modò observentur cautele alias à Tridentino præscriptæ, adeoque id possunt etiam milites juxta Schiaram, quos tamen negat, venire nomine vagorum Bernardus Van Espen p. 2. *Iuris Ecclesiastici Vniuersitatis.* 12 de Sponsal. & Matrim. c. 5. n. 15. eò quod proprium Parochum habere censeantur, imò & domicilium, saltem ij, qui in patria nihil possident, juxta L. 2. ff. Ad municipalem: Miles ibi domicilium habere videtur, ubi meret, si nihil in patria possideat, quales certè dantur quamplurimi, præsertim ex gregarijs, qui domi nihil possident. An verò etiam debeant, maximè quando in hybernis, aut præsidio agunt, coram Parocho loci, in quo tunc morantur, Matrimonia celebrare, videri potest in sequente casu tertio, ubi de hoc ex instituto agitur.

6. Quoad alteram quæsti istius partem, an in alijs quoque locis, v.g. Jaurini, ubi natus est; in Catajaunia, ubi militavit; in Gallia, ubi captivus fuit Lamprinus &c. fieri debeant denunciationes? respondeo negativè, et si enim in his omnibus locis contrahere potuerit impedimentum Matrimonij, atque ideo nec sacerdotium esse videatur, ubique dictorum locorum promulgationes fieri, ut finis Tridentini Concilij securius obtineatur, qui est, ut, si ex parte Sponsi, vel Sponsæ aliquod impedimentum subsit, illud mani-

festetur, tamen praxis quotidiana stat in contrarium, quam observari passim videmus à Missionariis castrenibus, ut nemp̄ denunciations faciant solummodo coram sua legione, quin vel in patriam militum, vel alias regiones, ubi aliquando morati sunt, & impedimentum contrahere potuerunt, ista nūciant; quin imò, ut ex aliquibus intellexi, qui tanquam castrenses Capellani aliquot annis legionibus quoad spiritualia præfueré, usitatum ipsis est, dum in castris degunt, ut præmisso accurato examine loco trinæ unam duntaxat faciant denunciationem ad eos, qui Sacro intersunt, ad quod isti contracturi sunt, cum & itinera, & alij labores militares fieri plures plerunque non permittant, aliunde verò inconsultum sit, eos incopulatos dismittere, aut conjugium diu differre; & quamvis dum in hybernis, aut urbium præsidijs morantur milites, ordinariè circa trinam denunciationem minor difficultas sit, tamen neque tunc opus est, easdem alibi quoque fieri in terris remotioribus, ubi aliquando diutius substiterunt, cum istud nec in alijs, qui milites non sunt, observari soleat; quis enim nescit, frequentissime evenire, ut, qui vel mercaturæ navant operam, vel sunt opifices, postquam per plures annos in exteris regionibus circumvagati, & in diversis urbibus aliquamdiu morati sunt,

uno

uno denique loco domicilium stable
eligant, & Matrimonium ample-
ctantur; quis autem audivit un-
quam, ex omnibus ijs oppidis, ur-
bibusque, ubi eos morari contigit,
testimonium exigi, quod liberi sint
ab impedimento? sanè res ista pa-
reret difficultates innumeratas, atque
insuperables, possentque immine-
re peccata gravissima ex nimium
diuturna dilatione Matrimonij; alia
proinde adhibentur media, ut dili-
genter, & accuratè examinentur
Sponsi, atque etiam testibus probent
suam libertatem: quam cum etiam
juramento probare, & testes in ean-
dem rem producere paratus esset
Lamprinus, nulla est ratio, cur ipsi
circa denunciations ulterior diffi-
cultas movenda fuerit. Certè ap-
probat Gobat decisionem Jacobi Mar-
chantij tr. 10. cas. 13. n. 496. dum hic
in resolutionibus Pastoralibus tr. 8.
c. 1. n. 2. pronunciavit, non pec-
casce Parochum, qui omisit denun-
ciations ante copulationem militis,
cum ex una parte nequiret facilè adi-
ri Episcopus, Sponsi vero jurarent,
se carere impedimento, ex altera ve-
ro parte imminarent vel alia mala
gravia, vel peccandi periculum ex
dilatione Matrimonij: probaret igit-
ur dictus Author à fortiori, quod
in casu præsente, juramento simili
præstiro, & testibus adductis, atque
insuper factis denunciationibus con-
suetis, ad Matrimonium contrahen-
dum admissi sint Sponsi, nec pete-

ret, easdem denunciations alibi
quoque fieri cum inutili, & pericu-
losa dilatione conjugij.

7. Hic verò queritur, cum Lam-
prinus paratus fuerit, non solum
proprio juramento, sed etiam per
testes juratos firmare libertatem sui
statū, qualiter debeat esse consti-
tutum ejusmodi testium juramen-
tum? quod est secundum quæsumum
hujus casus.

Crediderim ego, non sufficere,
si jurent dicti testes, se nullum scire
impedimentum, sed debent positi-
vè asserere, se scire, quod nullum
impedimentum subsit, quod qui-
dem erit quandoque difficile, neces-
sarium tamen esse colligo ex instruc-
tione Clementis X. pro examine
testium Matrimonialium, edita 21.
Aug. 1670. ubi n. 10. ita ponitur:
interrogetur (testis) de causa scientia, &
an sit possibile, quod aliquis ex illis
(Sponsis) habuerit uxorem, vel ma-
ritum, aut aliud impedimentum &c.
& quod ipse testis nesciat. Tum sub-
jungitur: si responderit affirmative,
supercedeatur, nisi ex alijs testibus pro-
betur concludenter, non habuisse uxorem,
vel maritum, neque ullum impedimentum.
Igitur cum petat Pontifex, ut testes
carentiam impedimenti probent
concludenter, non satis est, si dicant,
se nullum scire, nam potest sic
aliquid intercedere, quod ipsi
nesciant, sed debent scire, &
posse dicere, impedimentum nul-
lum adesse.

Inte-

Interea censeo, cùm certiora commodè haberi non potuerint, & à testibus tam concludenter probans asseveratio speranda non fuerit, sufficisse in casu nostro, quòd, factis denunciationibus, Lamprinus etiam juramentum deposuerit de statu suæ libertatis juxta ea, quæ dicta sunt paulò antè in resolutione Marchantij, aut si velimus plus exigere conformiter ad Glossam in c. Litteræ. De Frigid. & Malef. V. Septima manu: *omnis cautela, que adhiberi potest in talibus, est adhibenda propter periculum animæ*, tunc meo iudicio satis erat, si neque publici Officialis, qui militari huic cohorti præerat, syngrapha haberi potuit, quæ fidem faceret de statu libero Lamprini, satis, inquam, erat, si ipse in sua legione, vel cohorte, in qua jam diu merebatur, & ubi eum multi à longo tempore noverant, passim habitus fuerit pro tali, qui nullo impedimento laboraret, nec alteri Matrimonio alligatus esset; hancque totius cohortis opinionem, & veluti publicam famam testes affirmaverint, ipseque Lamprinus de carentia impedimenti intuper juramentum deposuerit, et si enim sola fama non probet, probat tamen, quando accedunt alia adminicula, ut patet ex c. *Si testes.* 4. q. 2. & 3. c. *Si male.* 2. q. 4. & L. *Testium.* ff. *De Testibus,* passimque fama ita suffulta admittitur ab Authoribus etiam ad probandam mor-

tem prioris conjugis, ut possit transiri ad secundas nuptias: igitur & hic sufficere potuit, accedente etiam juramento Lamprini, si modò is aliunde suspectæ fidei non fuerit, ut meritò timeri potuerit, ipsum pejeraturum.

8. Expositis, quæ ad præsentem casum pertinent, superest modò, ut dicamus, quis possit in denunciationibus dispensare, & quas ob causas, ac denique quas poenas incurvant ij, qui absque dispensatione sine denunciationibus Matrimonia vel contrahunt, vel ijs assistunt?

Ex Tridentino certum est, posse in denunciationibus dispensare Ordinarium ex justa causa, ut vel omnes omittantur, idque vel ex toto, vel saltem, ne fiant ante contractum Matrimonium, vel ut una tantum denunciatio fiat, prout is expedit judicaverit, id enim S. Synodus ipsius prudentiæ, & iudicio reliquit. c. I. cit. Nomine autem Ordinarij non solum Episcopus, & Sedis Apostolicæ Legatus respectu suæ Provinciæ intelligitur, sed etiam Capitulum Sede vacante, & Prælati quicunque, qui Jurisdictionem quasi Episcopalem in certum territorium, & populum obtinent, nullique Dioceſano subjecti sunt. Sanch, L. 3. disp. 7. n. 4. Coninck disp. 27. dub. 6. n. 54. Palao disp. 2. de Sponsal. pu. 13. §. 4. n. 1. & communiter alij. An vero hoc idem possit sine speciali Episcopi delegatione Vicarius Generalis

ralis , litem movent , eiique hanc potestatem negant Basilius Pontius L. 5. c. 31. n. 5 & Henr. L. 11. c. 5. n. 5. Sed tenendum est contrarium , nam etiam Vicarius Generalis est verè Ordinarius Judex , idem Tribunal habens eum Episcopo , ea- demque censetur persona , ut habetur in c. Romana. De Appellat. in 6. Exci- pio casum , quo Episcopus hoc sibi uni particulariter reservasset , quod facere potest. Ita rursum citati cum Perez disp. 43. Sess. 3. n. 4. Barbosa de Offic. & potest. Episc. Alleg. 32. n. 28. & seq. Tamb. L. 8. de Matr. tr. 6. c. 3. §. 1. n. 5. &c. docetque id usus Dioecesum nostræ Germaniæ. At nullo modo potest in denunciationi- bus dispensare propria autoritate Parochus , quia Concilium hanc po- testatem tradit soli Ordinario , quo nomine non venit Parochus , neque ipsius alia sit ibi mentio , nisi ut Matrimonio assistat ; potest tamen Parochus aliquando in certis casibus procedere sine denunciationibus , non quidem dispensando , sed in urgente necessitate , quando adiri nequit Episcopus , per epichiam in- terpretando , & declarando , legem , quæ alijs denunciationes præscribit . hic & nunc non obligare , veluti si in articulo mortis concubinarius velit contrahere Matrimonium cum concubina , ut securiore animo de- cedat , & proles legitimetur , vel si aliunde Matrimonium moram non ferat , donec fiant denunciationes ,

v. g. si miles statim debeat profici- ci , nec expectare possit , dummodo Parochus in tali casu sit moraliter certus , nullum subesse impedi- mentum ; quamobrem consultum est , ut à Sponsis juramentum exi- gat , prout fieri suavit Marchantius in casu superius allegato n. 6. Tan- nerus tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 132. Barbosa de Offic. & potest. Paro- chi p. 2. c. 21. n. 5. Gobat tr. 10. cas. 13. n. 494. Laym. L. 5. tr. 10 p. 2. c. 4. n. 11. Pirhing de clandeſt. despens. n. 29. Bonac. q. 2. de Ma- trim. pu. 6. n. 7.

9. Licet verò Concilium in sa- pius citato c. 1. ut justam causam remittendi denunciationes solum expresserit timorem malitiosi impe- dimenti , quia tamen dispensatio- nem relinquit arbitrio Episcopi , convenient AA. posse ipsum ex alijs quoque pluribus causis quoad de- nunciationes dispensare. Prima igitur causa dispensandi est , quam , ut modò dixi , expressit ipsum Con- cilium , timor malitiosi impedimen- ti , id est , quando non vanè time- tur , Matrimonium iniquè , & con- tra rationem esse impediendum. Secunda. Si ex publicatione Matrimo- nij probabiliter timeatur infamia , ut si publicarentur , qui diu vixerunt in concubinatu , passimque habiti sunt pro veris conjugibus. Palao l. c. n. 8. Coninck n. 57. Tanne- rus n. 129. &c. Tertia. Quando Matrimonium semel solenniter con- tractum ,

tractum, postea reperitur esse nulum ob occultum impedimentum. Ita omnes. Quarta. Pucor, & confusio, cui, si publicè denunciarenrur, exponi possent Sponsi valde dispare, v. g. si senex juvenculam, dives pauperculam, nobilis plebejam velit ducere, aut si inter se contrahant valde senes, tales enim merito timent, passim de eorum facto in circulis sermonem fore, quod pudorem ingerit. Hanc causam non admittit Tannerus *l. c. n. 129.* eò quod non debeat denunciationum pudere eos, quos non pudet conjungi Matrimonialiter, & una vivere; agnoscunt tamen eam pro sufficiente *Sanch. disp. 9. n. 3.* Basili, Pontius *L. 5. c. 32. n. 2.* Palao, Coninek, Perez, Barbosa, Dicastillo, Gobat, Pirhing, Wiestner, Wagnereck in *c. fin. De Clandest. Despons.* Quinta. Quando instat tempus Adventus, vel Quadragesimæ, quo prohibentur nuptiæ benedici, & simul est periculum dissolutionis Sponsalium, aut fornicationis, si nuptiæ diutius differantur. *Sanch. Palao, Tannerus, & alij.* Sexta. Si contrahentes se pravo amore fuerint prosecuti, ac timeatur, ne in eo perseverent, nisi Matrimonium, nulla dilatione facta, contrahatur. Idem est de meretricie in lupanari exposta; oportet enim permittere, ut Matrimonium statim contrahatur, tum ut à malo statu desistat, tum ne ipsa, vel Sponsus voluntatem

contrahendi mutent. Sanchez, Palao cum alijs. Septima. Si Principes, vel Magnates contrahant, eò quod sint valde noti, proinde si essent impliciti impedimento, non esset hoc occultum. *Sanch. l. c. n. 6.* Tannerus, Gobat, Wagnereck, Wiestner *l. c. n. 12.* ubi dicit, eorum conjugia ex dicta ratione non solere denunciari. Addit Gobat *n. 491.* justè dispensari, quando conjugandi sunt homines vagi, nam tales frustra denunciantur, utpote quorum conditio ignota est hominibus loci, in quo volunt copulari; plures alias hujusmodi causas apud citatos Authores reperties, illud interea notandum, Episcopum, si absque ulla causa circa denunciationses dispenset, peccatum mortaliter, quia potestate sibi concessa abutitur. *Palao l. c. n. 5.* *Sanch. disp. 8. n. 2.* Præterea adverterendum diligenter, quando vel ob aliquam justam causam, vel per Episcopi dispensationem denunciationses prætermisæ sunt ante nuptias, non tamen omnino remissæ, tunc eas post nuptias esse faciendas, antequam Matrimonium consummetur, ut, si forte impedimentum dirimens subsit, illud detegatur, quo casu mundi sunt conjuges, ut ante illas Matrimonio non utantur, secus enim peccabunt mortaliter, saltem primâ vice id consummantes, imo juxta *Sanch. disp. 11. n. 5.* Bonac. *l. c. n. 9.* Dicastillo *l. c. n. 41.* alios que

que plures, toties, quoties habent copulam ijs non præmissis.

10. Pœna antem, quæ statuitur in Matrimonium, quod celebratum est omissis culpabiliter denunciationibus, etiam si id factum fuerit coram Parocho, & testibus, duplex est. Prima, ut, licet alias filij ex Matrimonio invalido geniti pro legitimis habeantur, quando vel uterque Parentes, vel saltem alteruter bona fide publicè contraxit, ignorans, adesse impedimentum, hic tamen, quando occulte contractum est sine denunciationibus cum impedimento aliquo dirimenter, sive illud sit consanguinitatis, aut affinitatis, sive aliud quocunque, quod per denunciations detegi, & cognosci potuisse, liberi ex tali Matrimonio procreati maneat illegitimi, non attentâ vel utriusque Parentis, vel saltem alterius ignorantia, quia præsupponuntur sic contrahentes habere vel scientiam latentis impedimenti, vel affectatam ignorantiam, quæ scientiæ æquiparatur, ac consequenter habere malam fidem, cum ibi non censeatur probabilis esse ignorantia, ubi omittuntur ea, quæ præscribuntur ad indagandam veritatem, nec excusari possit is, qui non adhibuit debitam diligentiam inquirendo id, quod inquirere tenebatur, cui proinde talis ignorantia indirecte voluntaria est. Sanch. L. 3. disp. 42. n. 1. & alij.

Altera pœna est, ut, qui cum si-

mili impedimento, etiam ignoranter, contraxerunt, omissis denunciationibus, à se invicem separantur, sine spe obtainendæ dispensationis, cuius rationem reddit Concilium Tridentinum l. c. Non enim dignus est, ut Ecclesia benignitatem experietur facile, cuius Salubria præcepta temere contempserit: hoc tamen ita intelligendum est, non quod dispensari non possit, aut nunquam soleat in tali casu, sed quod Pontifex non facile dispensatus sit, nisi adsit valde gravis, & urgens necessitas, ne vide licet gubernationi communi Ecclesiæ præjudicet, cui convenit, se hac in parte difficile ostendere, ideoque dispensandus debet mentionem talis delicti facere, alias dispensatio impetrata nulla est. Sanch. L. 3. disp. 45. n. 3. Palao disp. 2. de sponsal. pu. 13. n. 8. Coninck disp. 27. dub. 9. n. 81. Denique Parochus, aut alias quicunque sacerdos assistens tali Matrimonio jubetur suspendi ab officio per triennium, c. Cum inhibitio § fin. De clandest. d. spons. Non tamen incurritur hæc suspensio ipso facto, sed inferenda est per sententiam Iudicis. Pirhing n. 39 & seqq. De clandest. d. spons. Perez disp. 43. Sect. II. n. 12. Bas. Pontius L. 5. c. 37. n. 11. Wiestner, Gobat.

11. Post factam denunciationem eum, qui scit impedimentum, etiam occultum, teneri id revelare, communis est sententia, nec ferè alius est, qui absolute refragetur, præter Basiliūm

lum Pontium L. 5. c. 34. n. 5. & seqq.
 & Io. Majorem in 4. diff. 21. q. 2. a. 3.
 quem pro se citat. Ratio autem,
 quam affert pro sua opinione, hæc
 est, quia nemo obligatur denuncia-
 re, quod probare non potest, sic enim
 ipsi periculum imminet, ne habeatur
 pro impostore, & calumniatore: at
 quando impedimentum penitus oe-
 cultum est, & ipse solus novit, id
 sane probare non potest, cum testes
 adducere nequeat: ergo tunc nulla
 ei incumbit denunciandi obligatio.
 Præterea vel sponsi bona fide proce-
 dunt, ignorantes, se esse impedi-
 mento ligatos, vel mala fide agunt?
 si bona fides adest, nulla est ratio, quæ
 obliget ad denunciationem facien-
 dam: non, ut vitetur peccatum,
 quia in eo contractu nullum com-
 mittunt; nec irrogatur irreverentia
 Sacramento, quia nullum efficitur;
 nec sequitur proli dampnum, quia
 cum Matrimonium celebratum sit bona
 fide in facie Ecclesiæ, habetur il-
 lud pro valido, & proles censetur
 esse legitima. Si verò ex mala fide
 procedant conjuges, notumque ip-
 sis sit impedimentum, iterum nulla
 est obligatio denunciandi, nam istud
 impedimentum vel ortum est ex pec-
 cato, vel non, sed est impedimen-
 tum consanguinitatis, affinitatis, aut
 cognitionis spiritualis? si hoc, nul-
 la est obligatio id manifestandi, quo-
 ties probabiliter creditur, denuncia-
 tionem non profutaram, cum neque
 charitas me obliget ad correctionem

fraternam, quando hæc non spera-
 tur profutura: nunquam autem pro-
 derit assertio unius testis, quia con-
 sanguinitas, aut affinitas non potest
 unico teste probari c. Licet ex quadam.
De Testibus. Multò minus, quando
 impedimentum ortum est ex delicto,
 tenetur id revelare, qui id novit, si-
 ve bona, sive mala fide procedant
 contrahentes, quia absque fructu non
 est alicui irroganda infamia. Hæc
 argumenta moverunt Martinum Pe-
 rez disp. 43. Sect. 6. n. 7. & Eman. Sà
 y. Matrimonium n. 23. ut ipsi quoque
 accederent huic opinioni, non obli-
 gari ad manifestandum, qui scit im-
 pedimentum occultum inter contra-
 hentes, quoties ipsi sunt in bona fide
 cum ignorantia impedimenti, hoc-
 que ita occultum est, ut sit probabile,
 id nunquam fore manifestum.

Verū his rationibus minimè ob-
 stantibus, adhuc dicendum est, qui
 novit impedimentum inter contra-
 hentes, habere obligationem sub cul-
 pa lethali, illud denunciandi, licet
 occultum sit, ilisque illud probare ne-
 queat. Ita Sanch. L. 3. diff. 13. n. 2.
 Palao diff. 2. de sponsal. pu. 13. §. 6. n.
 5. Tannerus tom. 4. diff. 8. q. 3. dub 6.
 n. 133. Coninck diff. 27. dub. 7. n. 61.
 Bonac. q. 2. de Matrim. pu. 6. n. 20.
 Barbosa De offic. & potest Episc. Alleg.
 31. n. 25. Pirhing De clandest. despens. n.
 31. Wiestner eod. n. 14. & seqq. Ra-
 tio est, quia præcepto revelandi qui-
 libet adstringitur, quoties id com-
 modè potest revelare, tum ne con-
 trahen-

trahentes peccant, si mala fide procedant, tum ne hoc modo irreverentia fiat Sacramento, ac denique ne proles sit illegitima. Si vero procedant bona fide, adhuc obligamur ad impedimenti manifestationem, ne contrahentes etiam materiale peccatum committant, ac praesertim ne fiat fictio Sacramenti: ergo adest causa sufficiens, quae revelationem impedimenti honestet, etiam quando illius notitiam sub secreto accepimus; immo eti sub juramento promissum fuerit, quod non velimus revelare, quia fortior est lex, quae jubet vitare peccatum, & proximum eripere ab imminente morte spirituali, quam lex servandi secretum naturale. Accedit, quod aliunde quoque manifestanda sint, etiam quae secretum nobis commissa fuere, quando ea vergunt in damnum publicum, aut tertiae personae, uti hic sit; nam si impedimentum est dirimens, tendit secretum hoc in praejudicium alterius conjugis bona fide contrahentis; si autem mala fide uterque contrahat, tendit illud in praejudicium Matrimonij, quod irritum est, & prolixi, quae erit illegitima, & denique in utriusque coniugis damnationem, qui permanebunt in perpetuo concubinatu. Si vero impedimentum est solum impediens, tunc tendit secretum in irreverentiam Sacramenti, & damnationem contrahentis cum eo impedimento; immo saep in damnum quoque tertij, cui frangitur fides,

quando est impedimentum priorum sponsalium: est ergo obligatio impedimentum detegendi. Recte interim monet Tannerus, ordinarium denunciandi modum hunc servandum esse, ut conjuges prius secretum moneantur, ut propter tale impedimentum desistant a contractu, si modus probabilis spes sit, fore, ut correctio profit; nec satis est, secretam hanc monitionem semel fieri, sed iterum, iterum que oportet eam adhiberi, ut ait Sanch. l. c. n. 3. quamdiu prudentis arbitrio correctio per illam speratur; quod si non acquiescant, aut si periculum in mora sit, quod has monitiones non patiatur, impedimentum Parocho denunciandum est, & per hunc, si opus fuerit, Ordinario, neque enim de ipsis ipse Parochus cognoscere potest, sed ad Ordinarii deferri debent, ad quem causarum Matrimonialium cognitio de Jure spectat. c. Accidentibus, De Excess. Praelat. & Trident. Sess. 24. c. 20. de Reform. Parochi tamen est, impedimento ab ijs ad se delato, Matrimonij celebrationem interea interdicere. c. fin. §. Cum autem & §. fin. De Clandest. Despons. Coninck l. c. n. 65.

12. Ad fundamenta Pontij quid respondendum sit, ex dictis constare potest: istud addo, quamvis verum sit, quod ipse docet, neminem obligari denunciare, quod probare nequit, nec facere sufficientem probationem dictum unius testis, quando agitur de crimine puniendo, juxta

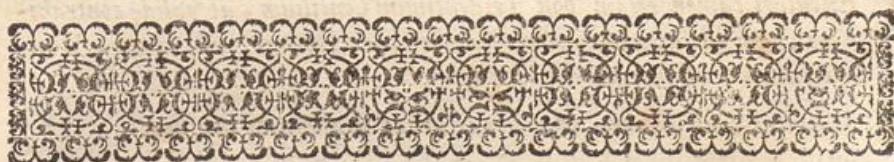
L. Licet. 23. & L. Vbi numerus 12. ff. De Testibus, sufficit tamen unius testis depositio, quando praecl^es agitur de vitando peccato, & ad Matrimonium impediendum, sic enim non agitur in ullius præjudicium, sed totum id, quod sic, est favorable, etiam ijs, contra quos fertur testimonium, & instituitur judicium, quibus expedit, à gravi peccato impediri, potestque dictum unius testis, etiamsi is denunciator sit, saltem ad hoc sufficere, ut Judex ex officio contrahentes urgeat, & inquisitionem diligenter faciat, per quod forte detegetur impedimentum. Ita præter citatos docent Covarr. 4. Decret. p. 2. c. 6. §. 10. n. 38. Gonzalez in cit. c. Super eo. n. 3. Vivianus ibid §. 2. Gobat tr 10 cas. 13. n. 534. alijque plures. Nec ali- ter respondetur ad allegatum c. Li- cet ex quadam, De quo in sua exe- gesi Wagnereck ita loquitur: patet, banc decretalem potius procedere de testi- bus, qui producuntur ad Matrimonium jam contractum separandum, quam con- trahendum separandum, ad quem effec- tum, nempe ad dissolvendum Ma- trimonium jam contractum, juxta dicta, unus testis non sufficit.

Cæterum etiam nostra decisio pa- titur aliquas limitationes; nam 1. ad manifestandum impedimentum non obligatur, qui illud novit so- lùm ex auditu, nec recordatur, à quo acceperit, nam ea denunciatio nul- lius est utilitatis, Farinac. p. 2. prax.

Criminal. q. 69. n. 75. & seqq. Sanch. disp. cit. n. 7. Coninck, l. c. n. 62. Bas- fil. Pontius L. 5. c. 34. n. 1. Perez l. c. n. 1. quod maximè procedit, quando impedimentum est infamato- rium; nam si nullam infamiam ir- rogat, optimè poteris illud denuncia- re, quia nullum est periculum in ea denunciatione, & forte sic veritas manifesterabitur. Palao l. c. n. 3. Simi- liter non obligatur manifestare impe- dimentum, præsertim quando infa- matorium est, etiamsi recordetur, à quo acceperit, si persona, à qua au- divit, non est fide digna, gravis, & omni exceptione major, sed suspecta. c. Licet ex quodam. De Testib. Sanch. & alij citati. 2. Cessat hæc obligatio, quando impedimenti conscius id aperire non potest sine magno suo incommodo, vel periculo, aut aliorum gravi scan- dalo, eti illud probare queat, & mandatum denunciandi sit sub ex- communicatione lata, quia his casi- bus neque fraterna correptio, neque præceptum Ecclesiæ obligat. Palao l. c. n. 5. ¶. Notanter dixi. Perez n. 3. Basili. Pontius n. 2. Coninck. Pari modo manifestare non tenetur, qui novit impedimentum, sed in quo di- spensatum est in foro interno, dum- modo illud occultum sit, nam si sit publicum, & manifestum, etiam- num tenebitur, cum illa dispensatio neque detur, neque proposito foro ex- terno. 3. Denique excusat, imd non potest impedimentum manifesta- re,

re, qui illud novit ex sola confessione, hinc si Parocho ex sola confessione constat de talis impedimento, debet is pœnitentem seriò admonere, ut à contractu Matrimoniali abstineat, & admonitionem contemnenti absolutionem negare, atque etiam, si commodè potest, petitam priùs à pœnitente venia loquendi cum eo de auditis in confessione, eundem extra confessionem monere, ne contrahat: quod si nihilominus perfistat

in sua perversa voluntate, debet se eodem modo gerere, ac si nihil sciret, quia notitia ex sola confessione accepta util non possumus; immo quando contrahens crederetur nullo modo emendandus per secretam monitionem, aut ex grèlaturus, eam veniam à se peti, nec eam concessurus esse videretur, deberet Confessorius penitus dissimulare, quia monitio tunc esset futura sine fructu. Coninck l.c. n. 70. Pontius lib. cit. disp. 35. n. 1.

CASUS SECUNDUS

Contrahentium sine Parocho, & testibus in loco, ubi Tridentinum Concilium non est promulgatum.

Gelindus ducturus in conjugem Eduinam, cùm ratione bonorum temporalium, & nobilitatis, quibus Sponsæ inæqualis erat, videret, ab istius propinquis obicem ponи Matrimonio, impetrata etiam ab Ordinario prohibitione, ne quis Sacerdos contractui conjugali assisteret, ut remoram hanc eluderet, instituto clam itinere cum sua Sponsa digressus est in regionem, in qua Decretum Concilij Tridentini de clandestinis Matrimonij receptum non est, ibique sine Parocho, & testibus contraxit de præsenti.

Q. An

Q. An inde reduces habendi sint pro legitimis conjugibus, an verò separandi?

SYNOPSIS.

1. Matrimonia clandestina absque Parocho, & testibus celebrata olim quidem valida erant, semper tamen illicita, & graviter prohibita; hodie ipso jure sunt irrita.
2. Excusari tamen etiam post Tridentinum Concilium, ac validè contraherere, qui id faciunt cum ignorantia hujus Decreti, aut in urgente necessitate, aliquorum doctrina est.
3. Statuitur contrarium, & respondetur ad argumenta oppositorum.
4. Idque ita certum est, ut neque Episcopus in hac parte dispensare possit, neque sufficiat Matrimonium etiam publicè celebratum sine præsentia Parochi.
5. Quot testes sint necessarij in Matrimonio, & quomodo tum iij, tum Parochus debeant esse præsentes, ac intelligere ea, quæ aguntur?
6. Non est necesse, ut testes omni exceptione Majores sint, sed possunt hic adhiberi etiam iij, qui alias à testando reiiciuntur.
7. Neque opus est, ut sint ad hoc vocati, vel invitati tum ipse, tum Parochus, sed sufficit casualis præsentia, imò licet inviti adsint, & coacti, aut dolo inducti.
8. Quid si verò Parochus interesse coactus nec videre velit, nec audire, quæ aguntur?
9. Potest assistere Matrimonio Parochus, etiamsi Sacerdos non sit; alteri tamen, quam Sacerdoti licentiam assistendi dare nequit.

10, Imo

- IO. Imò assistit validè, quamvis sit excommunicatus, vel alia censurâ ligatus, aut Parochus solum putatus, & beneficium invalidè obtinens, sed tamen cum titulo colorato.
- II. Parochus assistens, aut assistendi licentiam alteri concedens, debet esse Parochus proprius.
12. Satis verò est, si assistat alteruter, sive Sponsi, sive Sponsæ Parochus, quod fieri potest etiam extra Ecclesiam propriam.
13. An obligatio adhibendi Parochum, & testes declinari possit, si contrahentes accedant ad locum, in quo Tridentinum promulgatum non est?
14. Deciditur dubium praesentis casus, & statuitur, invalidè contrahere, qui in talem locum se conferunt præcisè ex hac intentione, ut possint clandestinè contrahere.
15. Examinantur aliqua in Brevi authentico Urbani VIII. ex quo predicta conclusio eruitur.
16. Quæ pœna statutæ sint in Matrimonium clandestinum sine Parocco, & testibus initum?

I. Raetamus in hoc casu alteram speciem Matrimonij clandestini, ubi datur clandestinitas propriè dicta, quando videlicet illud contrahitur sine Parocco, & testibus, cuiusmo-

di Matrimonia olim quoque ante Tridentinum Concilium ab Ecclesia semper fuerunt graviter prohibita. c. Aliter, & c. Nullus 30. q. 5. ubi Hormisda Pontifex statuit, ut nullus fidelis, cujuscunq; conditionis sit, occulto nuptias faciat, sed benedictione

ne

ne accepta à sacerdote , publicè nubat in Domino ; idque etiam indicat Tridentinum *Sess. 14. c. 1.* afferens , hæc Matrimonia sanctam Dei Ecclesiæ ex justissimis causis semper fuisse detestata , eaque prohibuisse , unde peccarunt mortaliter etiam tunc ex communi Doctorum sententia , qui contra prohibitionem Ecclesiæ ausi sunt clandestinè contrahere ; valida nihilominus fuisse eiusmodi conjugia , ex eodem Concilio Tridentino *l. c.* manifestum est , ubi anathemate damnat eos , qui clandestina Matrimonia vera , ac rata esse negant , quamdiu Ecclesia ea irrita non facit . Ratio est , quia in Matrimonio clandestino reperitur tota essentia legitimæ contractus de præsenti , quamdiu is non irritatur , & solùm deficit extrinseca , & accidentalis solemnitas publicitatis : ergo ex se validum est : quin imò spētato Jure naturali , ac Divino Matrimonium clandestinum per se nec quidem illicitum est , sed solùm per accidens , quia alia ratio , cur sit illicitum , affiri nequit , nisi quia sàpè est periculum scandali , dum alij nesciunt , else conjugatos , ideoque putant , vivere in fornicatione , aut ne postea alter alterum deserat , aliumve , aut alias ducat , sicque etiam proles deseratur , ac detrimentum patiatur , & perpetua adulteria committantur : atqui hæc in alia non sunt intrinseca Matrimonio , sed tantum ex malitia hominum accident , ac facile evitari

possunt , si conjuges paulò post publicent à se contractum Matrimonium : ergo quoties absunt ista pericula , hæc Matrimonia in se spectata licita erunt , & quod illicite sic contrahantur , ex solo præcepto Ecclesiæ habetur , consequenter cum infideles Ecclesiasticis legibus subjecti non sint , clàm contrahentes sua conjugia , peccati damnari non possunt , per se loquendo . Ita Laym. *L. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 1.* Coninck. *disp. 27. dub. 1. n. 4.* & Palao *disp. 2. de sponsal. pu. 13. §. 2. n. 1.* contra Sanch. *l. 3. disp. 3. n. 8.*

Quidquid autem fuerit ante Concilium Tridentinum , Jure novo sacra istius Synodi Matrimonia clàm inita sine Parocho , & testibus hodie non solùm illicita , sed penitus irrita , ac nulla sunt : qui aliter , quām præsente Parocho , vel alio sacerdote de ipsis Parochi , seu Ordinarij licentia , & duobus , vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt , eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit , & hujusmodi contractus irritos , ac nullos decernit , prout eos præsenti decreto irritos facit , & annullat . Sess. 14. c. 1. supra cit. Hoc tamen decretum Concilij non obligat absolutè , & simpliciter , sed in ijs tantummodo locis , in quibus ipsum Concilium publicatum , & receptum est , ut constat ex verbis dicti c. 1. sub finem : *Decernit insuper , ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robar post triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem Parochia*

rochia factæ numerandos, quare si Matrimonia clandestina etiamnum contrahantur ab incolis in ijs locis, sive Catholicorum, sive hæreticorum, in quibus Decretum istud receptum non est, vel nunquam promulgatum, ea etiam hodie validæ sunt, peccabunt tamen clàm contrahentes, cùm etiam ante Concilium conjugia clandestina illicita fuerint, nec sine peccato sic contrahi potuerint.

2. Et si verò hæc Tridentina Constitutio clarissima sit, non desunt tamen Authores, qui existimant, etiam ubi ea publicata est, suamque vim obtinet, in certis quibusdam even-tibus adhuc posse validè contrahi sine præsente Parocho, & testibus. Ex casibus, quos adducunt, duo majo-ris considerationis sunt. Primus est, quando sic contrahentes ignorant il-lud Concilij Decretum, quia lex igno-rantes non ligat, neque incurritur poena, ubi culpa non est; idque vi-detur ex ipso Concilio colligi, quod cit. c. ait: *qui aliter, quām præsente Pa-rocho &c. Matrimonium contrahere atten-tabunt &c.* ad hoc ergo, ut Matrimoniūm sine præsentia Parochi, & testium celebratum, sit invalidum, requiritur, ut contrahentes id atten-tent, sive præsumant agere contra Concilij Decretum: at verò ut ali-quis dicatur attentare, vel præsume-re aliquid contra legem, debet ha-bere aliquam legis prohibentis noti-tiam, vel ignorantiam affectatam: igitur qui ignorat invincibiliter, vel

ignorantia etiam crassâ laborat, dummodo affectata non sit, sicque contrahit clandestinè, nihil attentat contra legem, proinde non contra-hit invalidè.

Secundus casus est, quando adest urgens necessitas, v. g. in articulo mortis, si velit concubinarius con-trahere cum concubina, ut filii ex ea geniti legitimentur, aliudvē grave incommodum aliter vitari nequeat, quām si mox Matrimonium contra-hatur, Parochus autem, vel alius Sacerdos ex ejus licentia haberri non possit, tunc enim locus est epichie, cùm utique nec Pontifex, neque Concilium voluerit hunc casum in sua lege comprehendere, quare conjugium in tali necessitate sine Pa-rocho, & testibus initum, validum erit ex præsumpta voluntate Conciliij, nolentis in his circumstantijs obligare. Quod inde quoque con-firmanatur, quia videmus, alia præ-cepta Ecclesiastica non obligare eo rigore, ut in magna necessitate non liceat contravenire, ut constat in præcepto audiendi sacrum, in ege jejunij, vel recitandi Divinum Offi-cium &c. ergo neque istud præcep-tum, quod purè Ecclesiasticum est, obligabit in urgente necessitate, vel cum magno incommodo. Ita Vera-cruz, Vega, & alij apud Palao, & Sanch. L. 3. diss. 17. n. 3.

3. Sed tenendum est tanquam cer-tum, in neutro eventu Matrimoniūm sine Parocho, & testibus con-tractum

Kkk

tractum

tractum esse validum, ubi Decretum Tridentini Concilij est promulgatum. Ita Sanch. l. c. Basil. Pontius L. §. c. 6. Perez disp. 39. Sect. 4. & 5. Præpos. in 3. p. S. Th. q. 4. de Matr. clandest. dub. 4. n. 15. Palao disp. 2. de Spousal. p. 13. §. 8. n. 7. & 9. Coninck disp. 27. dub. I. n. II. & seqq. Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 115. Dicastillo disp. 3. de Matr. dub. 4. n. 26. & dub. 5. n. 31. Pirhing n. 6. & 7. de Clandest. despons. & communis aliorum, idque declarat praxis Ecclesiae. Ratio est, quia ubi in dispositione dicitur, non aliter fieri posse, inducitur forma actus: sed in Tridentino l.c. dicitur, aliter fieri non posse Matrimonium, quam præsente Parocho, & testibus, & aliter contractum redditur irritum: ergo inducitur forma, ac proinde in nullo eventu absque ea solemnitate erit validum, res enim sine sua forma nunquam subsistere potest. Bene etiam ponderandum est, ut advertunt Sanch. & Dicastillo, quod in dicto Concilij decreto reddantur personæ omnino inhabiles ad clandestinè contrahendum, quæ dictio significat in omni eventu, sine ulla exceptione, aut limitatione, ut videre est apud Barbosam in Dictionibus sua frequentioribus dicit, 240. Tiraquell. aliosque multos apud Sanch. l. I. disp. 32. n. 6: nulla ergo vel ignorantia, vel necessitas supplere potest hunc defectum, & omnino inhabiles ad aliquem effectum reddere habiles,

ut patet in Lege irritante Matrimonium inter consanguineos intra quartum gradum, qui nullo casu sine legitima dispensatione valide contrahunt, etiam in urgentissima necessitate, vel ignorantia. Unde ad argumenta in contrarium.

R². ad primum, non obligare legem ignorantem, quando est merè præceptiva, & inducens contractui solemnitatem extrinsecam, non autem, quando inducitur solemnitas substantialis, & irritatio actus, eaque statuitur non per modum poenæ, nam ignorantia solum excusat à culpa: ergo ubi irritatio non dependet à culpa, ac consequenter pena non est, ibi ignorantia ab ea non excusat: atqui Concilium Tridentinum hanc irritationem non statuit tanquam poenam, cùm eam non intentet in alicujus odium, vel in vindictam peccati, sed propter bonum tum commune, tum etiam privatorum, ut maximis incommode occurrit: ergo à tali lege irritante nulla ignorantia excusat potest, ut patet in exemplo supra alato de consanguinitate: & quamvis lex non afficiat ignorantem quoad poenam extrinsecam, bene tamen afficit quoad intrinsecam annulationem actus, nec cum reddit validum, ut probat textus c. 1. De Concess. Præbend. in 6. Sive ignoraverit, sive non, non valebat: et si ignorantes Decretum Tridentinum excusentur ab alijs poenis, qui-

bus clandestinè contrahentes jubentur graviter puniri arbitrio Ordinarij, non tamen liberantur per ignorantiam ab inhabilitate, & consequente ex ea actus nullitate: cùm per ignorantiam non ponatur, quod abstulit inhabilitas.

Neque obest, quod ex memorato Concilij Decreto adducitur, ubi irritatio actus statuitur in attentantes contrahere clandestinè, nam licet spectata sola rigidè significatione verbi *attentare*, probabiliter dici posset, Decretum Tridentinum non respicere ignorantes, tamen & dicta hactenus, & ipsa praxis declarat, verbum illud sumi in lata significazione, prout idem est, quod velle, aut conari facere, idque congruum est fini Decreti, qui est, maximis incommodis occurtere, quæ etiam sequi possunt ex Matrimonij clandestinis eorum, qui hanc legem ignorant. Ita Præpos. l. c. n. 15.

Ad alteram fundamentum eadem ferè est responsio: in urgente necessitate legem non obligare, sed admittere epichiam, & interpretationem, quando est lex positiva aliquid præcipiens, aut prohibens, non autem quando est lex inhabilitans, aut irritans, quæ inducit certum actum, & solemnitatem ~~quæst~~ intrinsecam, & substantialem; in talium lege non admittitur ulla interpretatione, unde nec in articulo mortis, ut proles legitimetur, contrahi potest clandestinè, quia bonum

commune, quod spectat lex irritans Matrimonia clandestina, ut præscindantur occasiones gravissimorum peccatorum, & incommodorum, longè majoris momenti est, quam bonum, quod ex Matrimonio clandestino interdum per accidens oriri posset, minusque inconveniens est, ut aliquis privatus damnum patiatur ex non contracto Matrimonio, quam ut conjugijs clandestinis ullo modo via aperiatur.

4. Et que hæc doctrina adeò certa, ut neque ex dispensatione Episcopi in urgente gravissima necessitate absque Parocho, & testibus Matrimonium validè possit celebrari: quamvis enim Episcopus in casu magnæ necessitatis, quando non datur aditus ad Sedem Apostolicam, aliquando dispensare possit in Lege Pontificis, vel Concilij, nunquam tamen ipsi permisum est, ut in hac quoque lege dispenset, ut colligi potest ex ipso decreto S. Synodi, quod statuit, ante contractum Matrimonij præmittendas esse denunciations, & tunc contrahendum coram Parocho, & testibus; concedit vero Episcopo facultatem dispensandi circa denunciations ~~sed etiam~~ addit, ~~quæd amorem~~ licentiam ipsi largiatur etiam quoad alterum: ergo censendum est, negare ipsi potestatem dispensandi circa præsentiam Parochi, & testium, quia qui de uno dicit, & de alio tacet, istud negare videtur, c. Nonne bene. De Presumpt.

K k k 2

&

& L. Cùm Prætor. ff. De Iudicijs, quod est argumentum Glossæ in c. Audientiam. V. Ut duo. De Cleric. non resident. Ratio ulterior est, quia Concilium istud constituit tanquam formam substantialem, ponitque decretum irritans, ipsaque personas ad sic contrahendum reddit inhabiles, non quomodocunque, sed omni-
no, per quod excludit omnem gratiam, & dispensationem, unde mirum non est, quid in hoc casu dispensare Episcopus nequeat, est in alijs quandoque possit, quæ à Pontifice, vel à Concilio statuta sunt. Sanch. l. c. n. 6. Perez n. 12. Palao n. II. Basilius Pontius l. c. n. 16.

Ex hac eadem ratione jam sibi adducta probatur, adeò necessariam esse Parochi præsentiam, ut, licet Matrimonium publicè contraheretur in præsentia totius populi, si solus abesset Parochus, nullo modo validum foret, quia Tridentinum statuit formam substantialem pro Matrimonio contrahendo, forma autem specificè, ac propriè, & non per æquipollens impleti debet. Sanch. & alij citati.

¶ Cùm igitur præsentiam Parochi, atque testium dispensabiliter necessariam esse constet, de his, & illo aliqua nobis observanda sunt; ac primò quidem testes, qui præter Parochum assistunt, debent esse saltē duo, nec sufficit, ut unicus tantum adsit cum Parocho, quantumcunque eximius ille sit, v. g. Princeps,

Rex &c. duos enim ad minimum præter Parochum expresse requirit Tridentinum Sess. 24. c. 1. de Reform. Matr. & Matrimonium aliter contractum irritat. Confirmatur hoc ex receptissima doctrina; quando statutum requirit ad certum aliquem actum duo genera personarum, persona unius generis non potest utriusque vicem gerere, atque ideo stante isthac statuto, ut valeat actus coram Presbytero, & tot testibus, Presbyter ipse non potest esse unus ex illis testibus: cùm ergò Tridentinum exigat duo genera personarum, nimis Parochum, vel alium Sacerdotem de eius licentia, & duos saltē testes præsentes, non poterit Parochus, vel ille sacerdos obire manus Parochi, & simul vicem alterius ex illis duobus testibus supplere. Sanch. l. 3. disp. 41. n. 1. Perez disp. 40. de Matr. Sess. 9. n. 1. Dicastillo disp. 2 de Matr. dub. 18. n. 1. Fagundez l. 8. in Præcepti. Decal. c. 39. n. 15. Coninck disp. 27. dub. 4. n. 41. Petrus de Ledesma q. 45. de Matr. art. 5. pnd. 3. post dubium 4. conclus. 3.

Debet verò tum Parochus, tum duci testes esse præsentes non solum physicè, & corporaliter, verū moraliter, & humano modo, unde debent habere usum rationis, & advertentiam ad ea, quæ aguntur; quo circa si essent ebrij, vel dormientes, vel non adverterent, vel si testes adhiberentur infantes, Matrimonium non valcret. Ratio est, quia Tri-

dentis

dentinum ideo exigit assentiam Parochi, & testium, ut constet Ecclesiae de Matrimonio contracto, posse sintque de eo testificari, ne vivente priore conjuge aliquis possit duce-re secundam, eò quod non constabat Ecclesiae de Matrimonio: sed qui non adsanct more humano, intelligentes, & advertentes, quid agatur, testificari de eo nequeunt: hinc qui non interest more humano, nec intelligit, in Jure quoque Civili non censetur esse praesens. L. Coram Titio, 203. ff de Verb. significat. Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur praesente eo fecisse, nisi intelligat; itaque si furiosus sit, aut infans, aut dormiens, non videtur coram eo fecisse. Sufficit tamen, ut aliquo sensu percipient consensum contrahentium, ut, si non audiant verba, videant saltem signa mutui consensus, cum possit Matrimonium non solis verbis, sed etiam per signa contrahi. Imo si contrahentes sint distincti idiomatis, satis est, si Parochus, & testes mutuum consensum per interpretem intelligent, estque in hoc casu credendum dicto solius interpretis, quia non est testis, sed electus communi contrahentium consen-su, ut, quae aguntur, declareret. Ratio vero est, quia alij quoque contractus celebrari possunt per interpretem. L. 1. §. fin. ff. De Verb. Obligat. Sed verum puto, ut omnis sermo contineat verborum obligationem, ita ut alter alterius linguam intelligat sive per se, sive per verum interpretem. Sanch. L. 3.

disp. 39. n. 1. & seqq. Perez disp. 40. sect. 9. n. 2. Bonac. q. 2. de Matr. pu. 8. n. 41. & seqq.
6. Quod autem aliqui asserunt, testes in Matrimonio omni exceptione majores esse debere, sive tales, ut nullum patientur vitium ex ijs, ob qua in Jure à testimonio dicendo aliqui repelliri solent, verum non est, sed sufficiunt telles qualescunque, quamvis non admittantur tanquam idonei ad testandum in alijs rebus, dummodo habeant usum rationis; unde impuberis quoque, faminæ, Parentes, consanguinei, familiares, domestici, servi, Religiosi, imo & excommunicati, infames, atque etiam infideles tanquam testes assilentes sufficiunt Matrimonio, ut præter Sanch. L. 3. disp. 41. n. 5 aliosque supra citatos docent Palao disp. 2. de sponsal. pu. 13. §. 13. n. 3. Gobat tr. 9. cas. 18. n. 502. Laym. L. 5 tr. 10. p. 2. c. 4. n. 6. Pithing de Clandest. despos. n. 24. Engl. in Man. Paroch. p. 3. c. 5. §. 6. n. 18. Barbosa de Offic. & potest Episc. Alleg. 32. n. 158. Basilius V. Matrimonium 5. n. 12. contra Ant. Gabrieli in Communib. L. 1. de testibus, conclus 8. n. 4. §. contrarium, & Covarruy. in 4. Decretal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 19. ubi alios refert, atque, ad Matrimonij probationem esse necessarios testes ita integros, ac in causis Criminalibus, in quibus exiguntur omni exceptione majores, & probations luce clariiores; hic tamen postmodum in sequentibus duobus numeris etiam fami-

fæminas. Parentes, sorores, & reliquos cognatos nobiscum admittit.

Probatur autem nostra sententia, quia Concilium solum præcepit duorum, vel trium testium præsentiam, nullâ in ijs additâ, vel ulteriâ requiritâ qualitate: ergo neque nos debemus plura exigere, nam ubi certa qualitas in testibus est necessaria, id Jura diligenter exprimunt, ut videre est in c. Cùm esses. *De Testament.* coram Presbytero, & tribus, vel duabus alijs personis idoneis: cùm ergo Tridentinum hic nihil tale exprimat, signum est, nullam in testibus qualitatem exigi, præterquam ut usum rationis habentur, quod ipsum jus naturæ postulat. Præterea possunt testes secundum se illegitimi, & inhabiles sacere fidem sufficientem, & dare validum testimonium in causa favorabili, ut ob favorem fidei decernitur c. In fidei favorem. *De Hæreticis in 6.*: est autem causa Matrimonij valde favorabilis, ut habetur in c. fin. *De Sent.* & re judicata, atque ideo ad testificandum in ea admituntur etiam Parentes, fratres, & cognati utriusque sexus c. Videtur. Qui Matrim. accus. poss. Similiter valida est attestatio testium cæteroquin inhabilium in alijs quoque causis, quoties ij à Judice, vel parte adversa non repelluntur. c. Pia. *De Except.* in 6. aut quando tanquam instrumentarij, id est, appositi instrumento, adhibentur ad rei gestæ probationem ex partium consensu;

tales autem sunt testes soliti adhiberi pro contractu Matrimoniali, quia inscribuntur in libro Parochi simul cum nominibus conjugum: ergo ex consensu partium sufficiunt etiam in Matrimonio testes secundum se inhabiles; & quamquam isti per se admittendi non essent ad Matrimonium ob eorum vitium, & desetum, quia tamen admittuntur simul cum Parocco, cujus authoritati in Jure multum tribuitur, ut patet ex cit. c. Cùm esses. *De Testament.* ex ejus præsentia ipsorum vitium suppletur, atque in hunc finem præcipit Concilium Tridentinum, ut Parochus librum habeat, in quo conjugum, & testium nomina, diem, & locum contracti Matrimonij describat, eumque diligenter apud se custodiat, ut inde suppleatur, si quod aliunde in testibus vitium fuisset, & ex libro constare possit de Matrimonio contracto, & coram quibus id factum sit. Accedit denique, quod, si requirerentur testes omni exceptione Majores, quam plurima Matrimonia possent in dubium vocari, maximè in pagis, locisque minoribus, ubi tam Parochi, quam testes, & contrahentes sæpè ignorant, qui testes sint omni exceptione majores; in urbibus quoque exponerentur Matrimonia multis litibus, quæ contra illa moveri posseat; nam facile esset, apparentem aliquam causam reperire, quæ testibus posset obijci, & post plures quoque annos opponi Matri-

Matrimonio, quod sit invalidum, utpote in quo unus, vel uterque testis fuerit illegitimus, quia hæreticus, Simoniacus, aliquando damnatus in judicio &c. quod vergeret in maximam Ecclesæ perturbationem, sicque incideremus in eadem incommoda, vel etiam graviora, quam sint ea, quæ Tridentinum per adhibitionem testium vitare voluit.

7. Sed neque necesse est, ut vel dicti testes, vel Parochus sint specialiter rogati, vel invitati, quod aliqui sine fundamento requirunt, nec tamen ullo jure probant, Squidem contrarium constat ex L. II. ff. De Testibus: *ad fidem rei gestæ faciendam etiam non rogatus testis intelligitur*, ipsumque Concilium Tridentinum hanc qualitatem non requirit; hinc satis est, si casu adiungit in loco, v. g. causâ convivij, vel confabulationis, ubi Matrimonium contrahitur, aut illac transeant, dummodo advertant id, quod agitur, sic enim verè præsentes sunt, quia præsentia, quæ petitur ad valorem Matrimonij, contenta est sola intellectus advertentiâ, qua ritè testimonium contracti Matrimonij prohiberi possit, ut docet Sanch. L. 3. disp. 39. n. II. Tambur, L. 8. de Matrim. tr. 6. c. 2. §. 3. n. 7. Reginald. L. 31. n. 182. contra Bonac. l. c. n. 20. & 46. ac Basiliū Pontium L. 5. c. 21. n. 4. qui dicunt, contrarium declarasse S. Congregationem Cardinalium, sed

Tamburinus ex Aversa affirmat l. c. prædictam Congregationem loqui, quando ex illo casuali transitu, vel præsentia non potest bene percipi, quid agatur. Idem dicendum, quando testes, & Parochus dolo inducti sunt, ut Matrimonio assistant, imò etiam, si vi coacti, ac detenti sint contra suam voluntatem, adiungique inviti, ac reluctant, ut præter Palao disp. 2. de Sponsal. p. 13. §. 8. n. II. §. 13. n. 1. Perez disp. 40. Sect. 10. n. 4. Filliuc. tr. 10. c. 6. n. 225. Laym. l. 5. tract. 10. p. 2. c. & n. 6. Navarr. Consil. II. de Clandest. despousat. Emanuel. Rodriq. tr. I. summæc. 217. n. II. Dicattillo, Coninck, aliosque jam supra citatos ipse quoque Basil. Pontius, qui tamen valorem præsentia casualis non admittit, id ipsum nobiscum docet l. c. n. 5. ubi iterum testatur, hoc ita declarasse Congregationem Cardinalium, cuius ibi verba recitat. Ratio autem est, quia Concilium Tridentinum solum requirit eam præsentiam Parochi, & testium, quæ sufficit ad testificandum, Matrimonium fuisse contractum: possunt verò istud testari, et si coacti, & per vim assistant, nam possunt utique habere advertentiam mentis, etiamsi conjuncta sit cum repugnantia voluntatis, neque à dando testimonio eos impedit illata injuria: ergo vis, & coactio non obest, atque ideo in L. 209. ff. De V. S. dicitur: *Scire autem testis, non etiam velle debet, nam & invito eo recte sit, quod*

quod iussum est: peccabunt nikkilominus mortaliter contrahentes, si absque gravi causa Parochum cogant vi, aut dolo Matrimonio assistere, tum ob gravissima inconvenientia, quæ ex tali Matrimonio oriri solent, tum quia intencione Matrimonium celebrare absq[ue] approbatione Ecclesiæ, cuius vices Parochus gerit, vult enim Ecclesia, ut conjugia ineantur cum assistentia, & approbatione Ecclesiæ, ejus Personam Parochus sustinet; at hæc approbatio, quæ sanè res gravis est, non habetur Parocho repugnante, vel decepto, atque ita in ipsam Ecclesiam committitur aliqua vilipensio, & contemptus, ac ea propter contrahentes peccant graviter, contra Religionem; contra justitiæ quoque peccant vel graviter, vel venialiter pro qualitate violencia Parocho illata; ac denique, quia hoc faciendo graviter delinquent, ex eo quoque capite novo iterum peccato mortali se obstringunt, quod Sacramentum, cuius ipsi contrahentes ministri sunt, in statu peccati administrant, & recipient. Dicastillo disp. 3. de Matr. dub 19. n. 168. Idem asserit Palao, si vi, aut dolo testes retineantur; sed venialiter tantum peccari retentione dolosa, aut violentia testium, nisi tamen injuria illis illata gravis foret, doet Sanch. I. c. n. 12. cuius sententiam tamquam benigniorem approbat Tamburinus.

8. Hic verò oritur novum dubium,

an valitrum sit Matrimonium, si Parochus coactus interesse (idem dici de testibus poterit) consultò vellet non intelligere consensum, ut si occluderet oculos, & aures obturaret, ne percipiat ullo sensu, quid agatur? validum fore, tradunt Præpositus q. 4. de Matr. dub. 13. n. 85. & Basil. Pontius l. 5. disp. 21. n. 12. fundantes se in declaracione Cardinalium, quæ ita habet: Et quid, si Parochus affuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, vel audierit, urum tale Matrimonium sit nullum? sacra Congregatio respondit, non valere, si non intellexisset, nisi ipse Parochus affectasset non intelligere: cum ergo talis affectet non advertere, quid agatur, hoc eius factum contrahentibus obesse non debet. maximè cum admonitus, velle eos, qui adsunt, contrahere Matrimonium, jam ignorare nequeat consensum contrahentium, atque ideo de eo testis esse possit apud Ecclesiam. Sed omnino tenendum cum Sanch. L. 3. disp 39. n. 6. nullo modo valere hoc Matrimonium, si Parochus re ipsa nihil percipiat eorum, quæ aguntur, quia tunc reveranor est moraliter præsens, nec potest testificari de Matrimonio, cuius oppositum adducta declaratio Cardinalium non probat, quæ hunc solummodo sensum habet: nisi Parochus affectet non intelligere, hoc est, nisi consultò, & data operâ fingat, se non intelligere, cum tamen revera intellexerit, quam expositionem et si frigidam appellat Pontius, dignior tamen

men ipse ista censurā est, nec enim verum est, Parochum admonitum, præsentes velle contrahere, et si oculos, & aures occludat, non potuisse non intelligere, Matrimonium ab illis contrahi, nam ita monitus solum scivit, quæ esset intentio, & voluntas præsentium de faciendo contractu, quod vero hanc intentionem in ipsam quoque executionem deduxerint, & præstito actuali consensu de facto contraxerint, testificari non potest, quod tamen Ecclesia ab ipso exigit.

9. Expositis, quæ testibus propria sunt, vel ipsis cum Parochio communia, examinanda nunc veniunt ea, quæ solum Parochum concernunt; ac primò quidem minimè opus est, ut is Sacerdos sit, sed validè, ac licite assistit Matrimonio. Parochus non Sacerdos, nec ullo ordine majore, sive sacro insignitus, non tamen potest dare licentiam assistendi alteri, quam Sacerdoti. Sanch, L. 3. de Matr. disp. 20. n. 3. & 10. Pontius L. 5. c. 17. n. 1. Perez disp. 40. Sect. 3. n. 3. & 8. Palao, Goninck, & alij communiter contra paucos contrarium tenentes. Quod si vero Parochus alium loco sui substituat, potest hanc assistendi licentiam concedere cuiunque sacerdoti, etiam Regulari, vel qui approbatus non sit ab Ordinario, quia approbatio Ordinarij solum requiritur ad administracionem Poenitentiae. Eman. Rodriq.

tom: 1, SUMMA C, 217, n: 12, Vtrum-

que autem, tum quod assistere possit Parochus non sacerdos, tum quod sibi aliud substituere nequeat, quam sacerdotem, ex Concilio Tridentino jam si pias citato manifestum est, quod qualitatem sacerdotij in Parochio nullo modo requirit, sicut tamen expressè eam exigit in altero, qui de licentia Parochi assistit Matrimonio. Sed neque, si finem hujus Constitutionis, sive Decreti attendimus, id necessarium est, cum Parochus etiam non sacerdos possit omnia exercere, quæ non dependent à potestate Ordinantis, ut colligitur ex c. Suffraganeis II. & c. Transmissam. 15. De Elect. adeoque potest etiam Matrimonio assistere, ad fidem faciendam de eo contracto; quia autem petitur testimonium fide dignum, ideo requisivit Concilium in eo, qui Matrimonio assistit, dignitatem Parochiale, ut tantò magis fides ei adhibetur; quæ dignitas cum deficiat in non Parochio, voluit eam in substituto suppleri per dignitatem Sacerdotalem. Denique ne possit dubium ullum superesse inter Decisiones Eminentissimorum D. D. Cardinalium, quas unà cum Declarationibus Concilij in luce inedit Farinacius, Decisio septuagesima de die 1. Decemb. 1593. hac de re ita habet, ut eam citant Perez, & Bas. Pontius: Congregatio Concilij censuit, Matrimonium contractum coram Parochio non sacerdote valere.

Neque obest, quod aliqui continent contrarium eruere ex ipsis verbis

Con-

LII

Concilij: Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parochi licentia &c. ex quibus ita arguunt: vox alias cum sit relativa, & repetitiva similium, personam in qualitate similem denotat, ut observant Card. Tuschus prædicar. Conclus. tom. 2. V. Dic̄tio. Conclus. 245. n. 5. & Barbosa in Dic̄t. usu frequentior. Dictione 26. n. 1. & 2. ergo æquè debet esse sacerdos, quam ille, qui eum loco sui substituit. Sed manifestum est, vocabulum alias non semper esse similitudinis notam, ut patet ex illo Lucæ 23. ducebantur autem & alii duo nequam cum eo, quandonam verò denotet, personam antecedentem esse similis qualitatis, & quando dissimilitudo possit intercedere, desumi debet ex subiecta materia, ut clare desumitur in casu præsente, quia cum Parochus non sacerdos possit exercere omnia munia, quæ potestate Ordinis non indigent, sufficit, eum Parochum esse, nec aliud est necessarium ad hoc, ut Matrimonio possit assistere, quamvis in eius Delegato hoc non sufficiat, sed insuper Presbyteratus Ordo in ipso exigatur, ut testimonium illius pro authenticio habeatur juxta superius dicta.

10. Nec opus est, quod aliqui requirunt in Parocho, ut sit immunis ab omni censura, nam etiam excommunicatus non toleratus, id est nominatim dentunciatus, vel notorius Clerici percussor, item suspensus ab Officio, & beneficio, vel irregularis, aut administratione in-

terdictus validè assistit Matrimonio; & alteri Sacerdoti licentiam assistendi dare potest, modò actualiter non sit depositus, sed titulum, & possessionem beneficij retineat. Sanch. L. 3. disp. 21. n. 4. Palao disp. 2. de Sponsal. p. 13. f. 10. n. 6. Perez disp. 40. Sæc. 4. n. 4. & 13. Basilius Pontius L. 5. c. 17. n. 6. alijque contra Avilam p. 2. de Censur. disp. 3. dub. 1. conclus. 5. Ratio est, quia talis per haec non definit esse verus Parochus, quamdiu non privatur Beneficij possessione, Concilium autem solùm requirit Parochi præsentiam. Præterea exigitur Parochi assistentia, ut authoritatem præstet contractui, qui non est actus Jurisdictionis, quia licet invitus assistat, validè tamen assistit, Jurisdiction autem semper voluntariè exercenda est: ergo etiam in hoc statu assistere potest validè vel per se ipsum, vel dare alteri licentiam assistendi. Imò juxta Sanchez l. c. n. 8. & Perez n. 10. & 14. etiam licet assistit excommunicatus, alterivè licentiam dat, cum sic non exerceat ullam Jurisdictionem, idque faciat ob necessitatem, & utilitatem contrahentium, qui nequeunt contrahere absque proprio Parocho, vel absque ejus licentia; sed hoc de assistentia ipsius Parochi negat Pontius l. c. n. 11. aitque, peccare graviter: id certum est, committere peccatum grave talern Parochum benedicendo Sponsos solemni benedictione, quia ex vi Juris prohibita est

sub

sub gravi culpa excommunicato ejus-
modi communicatio cum fidelibus in
Divinis Officijs: at benedictio con-
jugum solemnis sub nomine Divini
Officij comprehenditur, non secus,
ac benedictio solemnis aquarum, oli-
varum, aut candelarum, haec enim
omnia dicuntur Divina Officia,
quæ sunt propria alicujus Ordinis
Clericalis, & ita instituta sunt, ut
a Ministro publico Ecclesiae ad illud
opus consecrato fieri solemniter de-
beant. Perez l. c. n. II.

Pari modo validè assistit Matri-
monio Parochus haben titulum dun-
taxat coloratum, licet verè Parochus
non sit ob occultum impedimentum,
modo communiter, & vulgo creda-
tur, habere verum titulum, quia
tunc ob communen errorem, &
publicum bonum, ad vitanda scan-
dala, multas perplexitates, dubia,
& gravia incommoda jus supplet de-
fectum tituli. L. Barbarius. ff. De Offic.
Prætoris. ita ut veram Parochi in utro-
que foro Jurisdictionem habeat.
Sanch. l. 3. disp. 22. n. 5. 30. & seqq.
Palao disp. 2. de Sponsal. pu. 13. §. 10.
n. 9. Bonac. q. 2. de Matr. pu. 8. n. 24.
& seqq. fusè. Perez disp. 40. de Matr.
Sect. 5. n. 5. Pontius l. 5. c. 19. n. 19.
Pithing de Clandest. despōns. n. 18. Se-
cūs foret, si esset intrusus, seu po-
situs in Parochia sine legitima Supe-
rioris auctoritate, quia talis non ha-
bet titulum coloratum. Sanch. l.
c. n. 60. Perez n. 5. alijque cum

communiore contra Pontium l. 5.
c. 20.

11. Necessarium verò est, ut Pa-
rochus, qui vel ipse assistit, vel alte-
ri assistendi licentiam concedit, sit
Parochus proprius, per quem intel-
ligitur, non quies tantum originis,
sed habitationis, quia Parochianum
constituit non origo, sed habitatio,
ut expedit communis usus, & con-
sensus. Sanch. l. 3. disp. 23. n. 7.
Perez disp. 40. Sect. 2. n. 1. Dica-
stillo disp. 3. de Matr. n. 47. & si Jus
voluisset, sufficere Parochum solius
originis, non omisisset id exprime-
re, quemadmodum id diligenter
explicuit, quando in Sacramento
Ordinis voluit, ut sufficeret Epis-
copus solius originis. c. Cum nullus. De
Tempor. Ord. in 6. Dicitur ergo quis-
piam Parochianus alicujus Parochiæ,
& Parochus loci respectu talis homi-
nis Sacerdos proprius, quando in
ea Parochia domicilium habet, ita
ut ibi sedem fixerit, & habitationem,
animo perpetuò ibi manendi, per
quod evadit incola talis loci; & qui-
dem pro tali agnoscitur, quampri-
mùm cum ista intentione ibidem
existere incipit, et si per horam tan-
tum adhuc habitaverit. Idem est,
si habeat in tali loco quasi domici-
lium, ut nempe per majorem anni
partem ibi habitat, aut habitare de-
creverit, nam & hīc satis est, si eo
animo incipiat habitare, Sanch. l. p.
n. 14. Sic quasi domicilium habere
dicuntur.

dicuntur Scholastici in Universitatibus, famuli, & aliquando etiam mercenarij longiorem operam alijs locantes: hi igitur Matrimonium contrahere possunt coram Parocho illius loci, ubi morantur, qui proprius ipsorum Sacerdos est. Sanch. & alij citati: non verò illi, qui solum ibi sunt in transitu peregrini, ac hospites, quod tamen defendit Basilius Pontius L. s. c. 13, §. 1. n. 4. & seqq. sed hujus opinionem nullam speciem probabilitatis habere dicit Palao n. 8. cùm sit adversus communem Sententiam, & praxia receptam, gravissimisque incommodis subjecta, si quilibet posset, fugiens domicilij Parochum, contrahere Matrimonium coram Parocho cuiuslibet loci, ubi hospitatur; unde nec contrahi potest coram Parocho villæ, ad quam se aliquis contulit recreationis causâ, cùm per hoc non efficiatur talis villæ Parochianus, ut colligitur ex c. 1s, qui. *De sepult. in 6.* Aliud est, si quis haberet duo domicilia in diversis Parochijs, ita ut in uno loco habitaret tempore hyemis, in alio per aestatem, ut alicubi usitatum est, nam hic contrahere potest vel coram Parocho istius, vel alterius loci, cùm utriusque Parochiæ incola sit. Sanch. *disp. 24.* n. 2. Dicastillo n. 48. Perez &c.

12. Cæterum quando requiritur præsentia Parochi proprij, hoc non intelligendum est, quod, si Sponsi sint è diversis Parochijs, assistere

debeat Parochus utriusque, sed sufficit alterutrius, hinc si in Parochia Sponsi nuptiæ celebrentur, satis est, interesse Parochum Sponsi, & vicissim, si in Parochia Sponsæ, solus Parochus Sponsæ sufficiet, nam Parochus unius censemur esse Parochus utriusque, quia sunt quasi una persona, siquæ unus contractus individuus, ita ut ab uno sine altero iniiri nequeat per necessariam coniunctionem; & in hoc quidem AA. convenienter, quod nempe sufficiat Parochus ille, in cuius Parochia nuptiæ celebrantur, dubitatur verò inter eos, an Parochus quoque alterius è contrahentibus assistere possit Matrimonio extra suam Parochiam, v. g. Parochus Sponsi, si nuptiæ celebrentur in Parochia Sponsæ? Navarrus c. 25. *Manual.* n. 144. & cum eo Basilius Pontius L. s. c. 16. n. 4. & seqq. Item Zerola in *Praxi Episc.* p. 2. V. *Parochus.* §. 1. negant sufficere talem assistentiam, atque ideo irritum arbitrantur ejusmodi Matrimonium, iuxta declarationi Congregationis Cardinalium, quæ dicit: quando Matrimonium contrahitur inter virum, & mulierem diversarum Parochiarum, sufficit Parochus viri in ejus Parochia, & Parochus mulieris in ejus Parochia, quibus verbis supponi videtur, non sufficere Parochum unius in Parochia alterius Sponsi.

Sed protectò istud gratis asseritur, dum enim S. Congregatio dicit, sufficere Sacerdotem mulieris, quando-

de contrahitur in Parochia mulieris, non eapropter negat, alterum quoque Parochum proprium esse. ac sufficere, cum extra suam Parochiam non desinat esse Parochus alterius contrahentis, unde dicendum, etsi suadendum, & expediens sit, ut semper fiat, atque etiam plenique observari soleat, ut is assistat Matrimonio, in cuius Parochia nuptiae celebrantur, cum ipsi hoc videatur majore ratione competere, loquendo tamen de valore Sacramenti, perinde est, quisquis assistat è duobus, sive Parochus Sponsi, sive Sponsæ, etiam in Parochia alterius. Ita Laym. L. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 3. Franc. Leo in Thesauro fori Eccles. p. 2. c. 9. alias 24. n. 39. in fine Paulus Comitulus Respons. Moral. L. 11. q. 131. n. 2. Sanch. Dicastillo, Perez, Coninck, Palao, Bonacum alijs supra citatis. Ratio est, quia Concilium solam præscribit assistentiam Parochi, non autem exigit, ut assistat in sua propria Parochia; neque hoc necessarium est ad finem S. Concilij, qui est, ut Matrimonia clandestina vitentur; hoc autem sufficenter cavetur, ubicunque demum Parochus proprius assistat Matrimonio, sive intra, sive extra suam Parochiam in Ecclesia alterius Sponsi. Accedit, quod assistentia quam Parochus exercet, non sit actus Jurisdictionis, ut supra dictum est; vel si etiam hoc admittamus, neu-

tiquam tamen est actus Jurisdictionis contentiosæ, sed voluntarie, potest proinde etiam extra territorium exerceri, atque ita non prohibetur Parochus extra suam Parochiam assistere Matrimonio. Denique declaratio allegata debile fulcrum præbet Basilio Pontio, nam ipse quoque Navarrus, quamvis in Manuali l. c. eidem Declarationi innitatur, postea Consil. 4. De Clandest. desp. ingenuè fatetur, se accepisse quidem à fide dignis, citatam Cardinalium declarationem constare ex verbis supra relatis, sed mox subjungit: nunc autem subaudio, præsatam Congregationem declarasse, quod praesentia Parochi unius contrahentium sufficit, in quacunque Parochia contrahatur, de quo ut aperte constet, testatur Fagnanus in c. Quod nobis. De Clandest. desp. hanc ipsissimam questionem fuisse propositam in S. Congregacione, cui intererant undecim Cardinales, quos nominat: quinque ex iis pro nullitate Matrimonij statuisse, reliquos sex pro ejusdem validitate, declarantes, sufficere Parochum vieti etiam in Parochia mulieris, quia Matrimonia voluntarie Jurisdictionis sunt, & quia Concilium nihil de loco expressit, denique quia videtur Concilium voluisse præsentiam Parochi, & testium ad tollendam solam clandestinitatem, ad quod sufficit unus Parochus, sive viri, sive mulieris;

Ad-

Addit memoratus Author, Sanctissimum auditum relatione opiniorum Congregationis, approbathe Sententiam sex Cardinalium pro validitate Matrimonij, ac voluisse, ut in futurum ita respondeatur, nulla habita ratione alterius decisionis editae 15. Decemb. 1574. qua dictum fuit, sufficere praesentiam solius Parochi mulieris, si in ejus Parochia Matrimonium contrahatur; item sufficere praesentiam Parochi viri, si contrahatur in Parochia viri, ideoque si vir unius Parochiae accesserit ad mulierem alterius Parochiae, & secum duxerit suum proprium Parochum, ac coram eo solo Matrimonium contraherit sine licentia, aut praesentia Parochi mulieris, vel Ordinarij, Matrimonium esse nullum: reiicitur ergo clarissime Sententia Basilij Pontij, quæ hoc idem dicit, per ipsam declarationem Cardinalium, & prior eorundem declaratio per alteram supervenientem, ac posteriore accipit novam interpretationem, & mitigationem, accedente Pontificis approbatione, de qua correctione mentionem quoque facit Barbosa p. 2. De Offic. & potest, Parochi c. 21. n. 45.

Extenditur hoc à dictis AA. ut validum sit Matrimonium, cui Parochus proprius assistit etiam in neutrius contrahentis, sed aliena prorsus Parochia absque licentia Ordinarij, vel Parochi illius loci: imò cef. sante scandalo juxta Sanch. l.c. n. 18,

Palao n. 5. Perez l. c. n. 5. & 7. & Dicastillo, etiam licet, & sine peccato hoc facere potest, quod est probabile, quamquam alij contrarium non improbabiliter teneant: id mihi certum cum Pirhing l. c. n. 16. Coninck disp. 27. dub. 2. n. 19. Laym. peccaturum, ac puniri posse, si Matrimonio assistat solemniter, ac publicè cum quodam quasi strepitu externo in aliena Parochia sine licentia Parochi, quia involat in alienum Officium in re gravi, unde nec benedicere potest Parochus Spinosos suos in aliena Parochia. Sanch. l.c. n. 19. & alij communiter.

13. Exposita hactenus necessitate tam testium, quam proprij Parochi in contraheudo Matrimonio, ad hoc, ut illud clandestinum, ac proinde irritum non sit, celebris Controversia est, an tanta sit ista necessitas, ut semper liget incolas eorum locorum, ubi Concilium Tridentinum promulgatum, atque receptum est, adeò, ut nulla ratio eximere ab ea se possint, etiam transeundo ad locum, ubi dictum Concilium neque in usu est, nec publicatum aliquando fuit; ad quam questionem, quæ proximè attingit nostrum casum, pro varietate circumstantiarum de valore hujusmodi Matrimonij, aut invaliditate ejusdem respondendum est, ac in primis.

Dicendum, validè contrahere sine Parocco, & testibus, qui, licet incolæ

incolæ sint locorum, ubi receptum est Tridentinum, migrant ad locum non recepti Concilij, animo figendi ibi domicilium, aut quasi domicilium, quia ex tunc censentur Parochianitalis loci, quibus licitum non est, sed validum contrahere, nec amplius obligantur legibus suæ patriæ, atque ita docet communis Sententia. Imò valebit, si ibi intendant habitare non alio ex fine, quam ut ita possint contrahere, ut patet ex responso Cardinalium approbato ab Urbano VIII. de quo mox dicitur.

Quod si verò incolæ loci, in quo viget Decretum Concilij, unicè eò accedant, ubi in usu non est, ut clandestinè contrahant, reddituri deinceps ad priorem locum, adhuc validum fore Matrimonium, graves Autores doceat, tum Theologi, tum Canonistæ, videlicet Sanch. L. 3. de Matr. disp. 18. n. 29. Bafil. Pontius L. 5. c. 9. n. 4. Perez disp. 39. Sect. 6. n. 5. Coninck disp. 27. dub. 1. n. 14. Palao disp. 2. de sponsal. pu. 13. §. 8. n. 4. & disp. 1. de Legibus pu. 24. §. 5. n. 4. Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 121. Bonac. q. 2. de Matrim. pu. 7. n. 2. Hurtad. Rebel-lus. Præpos. & ex Canonistis Gon-zalez in c. Cum inhibitio. De Clandest. de-spons. n. 10. Zoesius eod. tit. n. 22. Pir-hing. eod. n. 11. Ratio est, quia peregrini absentes à proprio domicilio, non tenentur legibus illius, si con-
marie vigeant in loco, ubi reperiuntur,

sed possunt se tali loco ac commodare; neque decretum Concilij afficit per-sonas quocunque modo, sed contra-hentes in locis, ubi Concilium pub-licatum est: præterea in contracti-bus, eorumq[ue] solemnitate servandæ sunt Leges loci, n[on] quo celebrantur. L. Si fundus. ff. De Evictionibus: cùm er-go Matrimonium sit quidam contra-ctus, qui contrahunt in loco, ubi Decretum Tridentini non viget, va-lide contrahunt absque Parocco, & testibus, nec dici possunt in hoc ul-lam fraudem committere, cùm nul-la lege prohibeantur exire in talem locum, nam juxta regulam 55. ff. De Reg. Jur. fraudem non facit, qui jure suo utitur, ut constat in contra-ctu venditionis, ubi nemo prohibe-tur exire è loco sui domicilij, ut alibi vendat juxta formam requisitam il-lius loci. Nec denique invalidat Ma-trimonium eorundem intentio, quia intentio efficere quidem potest, ut ac-tus aliquis peccaminosus, & illicitus sit, invalidum tamen non reddit, si aliás seclusa hac prava intentione in-validus non esset; sic ex intentione prava nulla oritur obligatio restitu-endi, si re ipsa damnum nullum illatum est, quanquam agat illicitè, qui Parochum corruptit, ut fine denunciationibus se in fraudem prio-ris sponsæ cum alia conjungat, non tamen hoc facit invalidè: ergo quam-vis intentio sic clandestinè contra-hendi reddat illicitum eiusmodi Ma-trimonium, & peccaminosum, cùm clande-

clandestinè contrahendo etiam peccent incole locorum, ubi Tridentinum promulgatum non est, non tamen per dictam intentionem efficiunt Matrimonium invalidum.

14. Hanc sententiam probabilem reddere possunt & rationes allatæ, & tanta doctissimorum Virorum authoritas. Dicendum nihilominus cum Illius tr. 1. disp. 2. a. 2. n. 23. Tamb. L. 8. de Matr. tr. 6. c. 2. §. 2. n. 16. Gobat tr. 9. cas. 18. n. 480. Wex Adrianes Can. p. 5. tr. 2. de sponsal. §. 4. n. 29. Engl de Clandest. despens. n. 20. König eod. tit. n. 27. Wiesnner eod. n. 39. alijsque Recentioribus, et si olim probabilitissima fuerit ista opinio, de facto tamen invalidum esse eorum Matrimonium, qui se in locum conferunt, ubi Tridentinum non viget, præcisè animo clandestinè, sive aliter contrahendi, quām S. Synodus exposcit. Ita nos docet responso Cardinalium S. Concilij Tridentini interpretum, qua resolvunt, sic transentes invalide contrahere: quæ resolutio robur accepit maximum ex Brevi Pontificio Urbani VIII. ad instantiam Archi-Episcopi Colonensis sub dato 14. Aug. 1627. ubi cum Eminentissimi in sua responsoni dixissent suam sententiam circa tria quæsita: 1. an incole tam masculi, quām semine loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto Matrimonij est promulgatum, retinentes idem domicilium valide possint in isto loco Matrimonium sine Parochio, & testibus contrahere? 2. Quid si

eo prefati incole tam masculi, quām feminæ, solo animo sine Parochio, & testibus contrahendi, se transferant habitationem non mutantes? 3. Quid si iisdem incole tam masculi, quām feminæ eo transferant, habitationem illo solo animo, ut absque Parochio, & testibus contrahant? ijdem Cardinales ad primum, & secundum, non esse legitimum Matrimonium inter sic contrahentes cum fraude: ad tertium verò dubium hujusmodi, si domicilium verè transferatur, Matrimonium esse validum responderunt, & resoluerunt &c. Hanc responsonem Pontifex laudat, & approbat in illo Brevi, dum ait: responsum, seu dubiorum prædictorum resolutio hujusmodi auctoritate Apostolica temore præsentium approbamus, & confirmamus, illisq; inviolabilis Apostolica firmatis robur adiçimus. Subjungit deinde omnes firmitates adhiberi solitas ejusmodi Brevibus, &c. Bullis cum derogatorijs contrariorum quorumcunque, etiam si scienter, vel ignoranter à quoquam contingat aliquid in contrarium attentari, hocquæ decretum, vult, ut ubique observeatur.

Cùm igitur Casus noster, quem in præsenti tractamus, in eo totus consistat, per quod invalidum reddi Matrimonium in dicto Brevi Apostolico declaratur, palam est, Matrimonium inter Gelindum, & Eduinam contractum in loco, ubi Tridentinum promulgatum non est, ad quem egressi sunt ex isto solo fine, ut possint clandestinè contrahere, nullius esse

esse valoris, atque ideo à se invicem hos putatios conjuges separari, aut de novo contrahere debere in facie Ecclesiae, servatis ijs, quæ à Concilio Tridentino præscibuntur. Neque excusat ipsos, quod oppositæ sententiaz Patroni afferunt, fraudem nullam admittere, qui utitur suo jure, & per intentionem perversam non vitia-
ri actum quoad suum valorem; nam hoc solummodo verum est, quando mala intentio nihil mutat in substancialibus à lege requisitis, prout ta-
men h̄c contingit, ubi inter ejusmodi sponsos, qui solum egressi sunt ad clandestinè contrahendum in lo-
co non recepti Concilij, Decretum Urbani Pontificis etiamnum exigit præsentiam Parochi, & testium tan-
quam essentialia requisitum per Con-
stitutionem Tridentini in Matrimo-
niali contractu, à cuius obseruatione istam egressionem non eximi, deci-
dit, & confirmat h̄c Pontifex; unde de facto jus nullum habent incolæ locorum, in quibus Concilium Tri-
dentinum receptum est, excundi ad locum non promulgati Concilij ad contrahendum clandestinè, atque ita
ruit adversariorum axioma: qui jure suo utitur, non agit fraudulenter, nam
hoc agentes post se piùs memoratum Breve Apostolicum non jam utuntur suo jure, sed planè agunt in fraudem Concilij, quo circa fraus, & do-
lus eis patrocinari non debet. *c. Sedes.*
De Rescript. ne lex Concilij Christia-
næ reipublicæ utilissima dampnum pa-

tiatur, atque per similes furtivas egressiones janua iterum aperiatur injustis raptibus, inquis repudiatio-
nibus conjugum in tori consortium assumptarum sine ullius præsentia, qui testimonium dare possit, conti-
nuis concubinatibus, & adulterijs, alijsque innumeris, & gravissimis
damnis.

15. Totum istud Breve authenti-
cum, de quo sermo est, cuius exem-
plum se ex authographo illius acce-
pisse testatur, describit Card. de
Lugo in *Responsis Moralibus L. I. dub.*
36, ubi ait, se modo contrariam Sententiam non audere amplius pro-
bare, & Dicastillo *tr. 10. de Matrim.*
dīsp. 3. dub. 6. n. 42. huic resolutio-
ni, quæ jam ipsiusmet Pontificis est,
standum esse afferit. Unum in dicto responso, authoritate Pontificis fir-
mato, dubium moveri potest, quod adver-
tit ibidem Dicastillo, videlicet quod, cùm declareret, non esse
ejusmodi Matrimonium legitimum,
adijciat illam particulam *cum fraude* (quæ tamen in quæsto non contine-
batur) hinc enim videri potest, frau-
dem requiri ad incurendam invalidi-
tatem, atque ideo, si non adsit
animus fraudulentus, sed quis exi-
stimet, hoc posse fieri, vi hujus de-
clarationis validum fore Matrimo-
nium. Sed fatetur tamen de hoc ipso dictus Author, rem esse valde periculosa, & dubiam. Mihi
certum videtur, etiam sic nullum esse, ac irritum conjugium, cùm

M mm

dicat

dicat Pontifex, irritum, vel inane judicari, ac definiri debere, si se cùs super his à quoque scienter, vel ignoranter contigerit attentari. An autem valeat in alijs casibus, quando ex alio fine, quam Matrimonium clàm contrahendi, sed v. g. ob negotia, vel mercimonia ibi inveniuntur contrahentes, in dubio relinquunt Lugo, cùm de hoc Cardinales nihil voluerint definire.

Validum fore in tali casu, etiam nunc admittunt Wiestner de Clandest, despōs. n. 38. & Ludovicus Engl eod. tit. n. 20. qui addit, & probat, validum quoque esse, si quis ex loco recepti Concilij excurrat ad locum, ubi receptum non est, ut ibi contrahat cum incola istius loci, cùm enim contractus Matrimonij sit individuus, regulatur secundum locum unius cuiuslibet ex contrahentibus: potest ergo contrahere Vir juxta eum ritum, qui validus est Sponsæ, videlicet sine Parocho, & testibus in tali loco, quemadmodum validè assistit Matrimonia quicunque Parochus, quando è duobus contrahentibus unus duntaxat vagus est, quia tunc quilibet istorum contrahentium Parochus est, teste Sanch. L. 3. disp. 25. n. 14. & Dicastillo disp. 3. de Matrim. dub. 8. n. 53.

Fateor, si attendatur allata ratio, istud evinci, an autem hoc idem dicuntur essent Eminentissimi Cardinales S. Concilij Tridentini interpres,

si hac de re interrogarentur, non ausi affirmare, cùm eadem incommoda, quæ suprà dicta sunt, ex tali contractu exoriri possent, & æquè facilè alibi repudiari uxori, quam temerè, ac leviter assumpta est in tali loco.

16. Pro coronide dicendum supereft, quæ poenæ statutæ sint in Matrimonium clandestinum propriè dictum, id est, quod sine Parocho, & præscriptis à Concilio testibus contractum est, nam quomodo puniantur ij, qui illud celebrent, omissis solùm, sed culpabiliiter, denunciationibus, in casu præcedente diximus.

Prima igitur poena est, ut, qui aliter, quam coram proprio Parocho, & duobus, vel tribus testibus illud celebrare præsumunt, ad sic contrahendum sint omnino inhabiles. Concil. Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. Matr. quamquam si propriè velimus loqui, hæc non sit poena, sed effectus formalis ipsius irritatio-nis, qua S. Synodus similia Matrimonia irrita, ac nulla reddit, & inhabilitatem inducit ad contrahendum, non omnino, & simpliciter, sed ad sic, scilicet clandestinè, ad ditque particulam omnino, id est, in perpetuum, exclusa omni gratiâ, & dispensationis spe: interea si velint postmodum contrahere publicè coram Parocho, & testibus juxta ritum Ecclesiæ à Tridentino præ-

præscriptum, possunt hoc facere, quin ulla ad id dispensatione indigent. Perez disp. 42. Sæc. 1. n. 2. Palao disp. 2. de Sponsal. p. 13. §. ult. n. 9. Sanch. L. 3. disp. 46. n. 2. ex declaratione Cardinalium. 2. Præcipit idem Concilium, ut graviter puniantur arbitrio Ordinarij tum contrahentes sine Parocho, & testibus, tum ipse Parochus, aliuvé Sacerdos illius loco assistens sine testibus, aut cum minore testium numero; tum denique etiam testes, qui sine proprio contrahentium Parocho, aut alio Sacerdote ab ipso licentiam habente Matrimonio interesse præsumunt, ubi notant dicti AA. peccaturum graviter Episcopum illos

non punientem, quia S. Synodus eos puniri præcipit.

Dénique ex decreto ejusdem Tridentini l. c. Parochus, & quicunque alius Sacerdos tam Regularis, quam Sæcularis, qui ausus fuerit alienos Parochianos Matrimonio conjungere, aut benedicere sine proprij Parochi licentia, etiam sub prætextu cuiuscunq[ue] privilegij, aut consuetudinis, quantumvis immemorialis, incurrit ipso facto suspensionem tam diu duraturam, donec ab Ordinario Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Wiesner de Clandest. Desponsat. n. 93. cum alijs suprà cit,

M m m 2

CASUS

C A S U S T E R T I U S

*Matrimonij à milite in hybernis contracti, in quo li-
mota est de præsentia Parochi.*

Agelastus exæcta in castris Cæfareis æstate; cùm milites in hyberna deducerentur, cum potiore parte legionis, in qua ipse stipendia merebatur, jussus est ire in Bavariam pro Urbis Monacensis præsidio, usque dum nova imperia aliò rursus evo- carent. Hic dum moratur, familiaritatem contraxit cum Theffalina, jamque in eo erat, ut eam duceret conjugem; sed ut hoc juxta Ecclesiæ ritum legitimè fieret, dubitatum est, an nuptiæ celebrari deberent coram Parocho Urbis, an verò in præsentia Curionis Castrensis, qui tunc cum ista parte suæ legionis aderat?

Q. Quis ex duobus istis Sacerdotibus assistere potuerit; aut debuerit huic Matrimonio?

S Y N O P S I S.

I. *Quinam intelligantur nomine vagorum, & eorundem Matrimonij quis Parochus assistere possit?*

2. Am

2. *An inter eos etiam milites numerentur?*
3. *Coram quo Sacerdote istis permisum sit contrahere Matrimonium?*
4. *An in hybernis subjaceant Parocho loci, an verò Capellano Castrensi pro quo videtur stare praxis?*
5. *Statuitur contrarium ob specialem prohibitionem S. Congregationis Concil. Trident. & Nuntij Apostolici, ex qua deciditur dubium praesentis Casus.*
6. *Castrenses Missionarij de facto etiam extra hanc Diocesin non possunt amplius assistere Matrimonij militum in hybernis, vel in praesidijs commorantium.*
7. *Nec satisfaciunt, qui ajunt, eos verè Parochos dici posse respectu militum; aliunde tamen hucusque excusari potuit illorum assistentia, ut pro sufficiente haberetur.*
8. *In castris sèpè contrabunt legitimè coram Curione alienæ Legionis.*

I. Ecclio hujus Casus multum dependet ab ea quæstione, quis Parochus assistere possit Matrimonio vagorum? quo nomine veniunt ij, qui nullam certam, & constantem sedem, ac domicilium habent, in quo habitent, sed hinc inde vagantur, etsi supergit vicus, vel pagus, ubi natu, & educati sunt. Vagi item dicuntur ij, qui proprium domicilium deseruerunt, ut alio se transferant, & ibi novam sedem sibi constituant. L. Ejus, qui manu misit. 27. §. Celsus. ff. Ad Municipal. quippe quamdiu in itinere sunt, omni domicilio parent, & consequenter omni Parochiâ, quod enim habuerunt, omnino perdiderunt, cum illud animo, & facto ipso deseruerint, posterius autem nondum acquisiverunt, cum solo animo absque facto ipso, sive actuali habitatione domicilium non comparetur; ergo donec ad locum perveniant, in quo habere

tare

tare constituunt, meritò vagi nominantur,

Hi igitur cùm neque Parochiam, neque Parochum proprium habeant, sicuti quicunque Parochus illorum confessiones excipere potest, aliaque Sacra menta ministrare, ita quilibet validè, ac lícite eorum quoque Matrimonijs assistet, cùm planè non sit de uno Parocco major ratio, quam de altero. Ita docet Sanch. L. 3. disp. 25. n. 11. Basilius Pontius L. 5. c. 14. n. 5. Bassus V. Matrimonium 5. n. 2. dummodo tamen, (quod necessarium est ad lícitam assistentiam) de eorum statu, & habilitate ad contrahendum priùs diligenter inquisiverit, & assistendi licentiam ab Ordinario Dicēsanō obtinuerit, ad quem causam priùs deferre jubetur à S. Synodo Tridentina Sess. 24. c. 7. de reform. Matrim. propter periculum, ne uxore, quam alibi fortassis habent, temerè relictā, ubi tunc versantur, aliam ducant, vel etiam plures eā vivente. Alij ex opposito docent, assistere debere Matrimonio vagorum, aliaque Sacra menta ministrare eum Parochum, in cuius Parochia ejusmodi vagabundi pro tunc hospitantur, in his enim hominibus succedit actualis habitatio loco domicilij, cùm aliud non habeant, estque omnino ipsis assignandus aliquis proprius Parochus, cui incumbat eorum cura spiritualis, secūs non esse eis sufficienter provisum;

nullus autem alias ipsis congruentius assignari potest, nisi ille, in cuius Parochia actu morantur tempore, quo Saeramenta recipiunt: ergo &c. ita Perez disp. 40. Sess. 17. Coninck disp. 27. dnb. 2. n. 20. Hurtad. disp. 5. de Matr. difficult. 12. n. 41. Pirhing de Clandest. despōns. n. 19. Dicastillo disp. 3. de Matr. dub. 15. n. 133. Tamb. L. 8. tr. 6. de Matrim. c. 2. §. 5. n. 12. qui omnes priorem Sententiam agnoscunt pro satis probabili, & tutu, tutior tamen, & probabilior est secunda, atque ideo consulenda, & eligenda in praxi, siquidem illud certissimum est in omnium opinione, quod, si adhibetur Parochus loci, in quo de facto hospitantur, valiturum sit Matrimonium, quod tamen de quolibet alio Parocco multi negant: tutius igitur adhibetur Parochus loci. Quin imò hoc ipsa praxis confirmat, quia pañim non alias pastor assistit vagorum conjugijs, aliaque Sacra menta ijs administrat, præterquam ille, in cuius Parochia tunc morantur, nec fieret sine scandalo, si Parochus Ecclesiæ B. V. vellet adesse Matrimonio vagi in Parochia S. Petri, aut ægrotanti ibidem extream unctionem conferre.

Quod si verò in aliquo loco pro vagabundis designata sit certa Parochia, certusque Parochus, quem admodum videmus, quod pauperes advenæ, qui hospitantur in aliquibus Xenodochijs, aut hospitalibus, habeant

habeant subinde peculiarem aliquem Parochum pro tali loco , tunc sicut , ubi hic usus viget , hic tantum Parochus , & non aliis potest assistere illorum Matrimonijs , & Sacramenta Parochis propria ijs ministare , etiamsi alioquin illud hospitale sit in districtu pertinente ad alterius cuiuspiam Pastoris Parochiam , quia pro tunc hic solum Parochus proprius vagabundi est , in hospitali comorantis . Dicastillo l.c.n. 133.

2. Questio nunc est , an vagis annumerari milites quoque debeant , nam istis eos accenseret Lessius in Auctario v. Matrimonium . cas. 13. & Schiara L. 6. Theol. Bellicæ difficult. 13. per plures numeros , non solum , quando in castris sunt , & actuali expeditione , sed etiam quando morantur in hybernis , aut præsidij , nam & hic pendent à nutu Ducis , debentque semper esse parati , ut alio profiscantur . Totus in oppositum stat Bernardus van Espen Iuris Eccles. universi p. 2. Tit. 12. n. 15. & seqq. ut suprà diximus in casu militari de Denunciationibus , negat enim simpliciter , vagorum nomine venire milites , propriumque ipsis Parochum assignat ; in castris quidem Capellanum castrensem , in præsidij vero Pastorem eius loci , quam in rem allegat concordata Belgica Ordinariorum inita 23. Jan. 1595. & denuo in Septembri anno 1628. inter Archi-Episcopum Mechliniensem ut delegatum exercitus , & Episcopos comprovinciales renovata , quæ etiam

reperiuntur apud Zypæum Consult. 2. de Offic. Ordinarij. In ipsis ita habetur : ut Parochis liberum sit administrare Sacra-menta omnibus divertentibus ad suas Parochias , & sepulturas in ijs morientibus , salvis juribus : non licebit tamen Parochis assistere militisbus , seu personis de exercitu Matrimonium contrahere volentibus , nisi tanquam præsidarius in eorundem Parochorum Parochijs resideant . Wietner de Clandest. despōs. n. 52. videtur mediâ viâ incedere , ut vagis annumerentur non solum , quando in expeditione , & castris sub papilionibus degunt , sed etiam quando sunt in hybernis , imò & in præsidij , si proprio Curione , seu Capellano careant : ergo ubi hic præsens est , inferri poterit , eos vagabundos non esse , sed proprium sacerdotem tunc habere , propriamque Parochiam , ut ita dicam , volatilem , & mobilem ē loco in locum.

3. Quidquid verò sit , an vagis annumerandi sint milites , an proprium dicaatur habere Sacerdotem , certum est , si Agelastus Urbis Monacensis pro tempore præsidarius ducere voluit incolam istius loci , validè , liciteque contrahere potuisse coram Parochio Urbis , etiam dato , quod milites vagabundis accensi nequeant , & prælens tunc adfuerit castrensis Curio , quia sufficit , alterutrius Parochum assistere Matrimonio , ut diximus in casu precedente , dummodo tamen exhibita sit cautela , & inquisitio præmissa , quæ à Tridentino præmit-

præmittenda præcipitur Parocho circa hos, qui vel vagabundi, vel ignoti sunt in tali loco, quod observari oportet etiam, quando unus duntaxat inter contrahentes vagus est. ut notat Dicastillo *l. c. n. 137.* Potuit vero, posito, quod vagis annumerentur milites, juxta primam sententiam etiam coram alio quovis Parocho contrahere, sive incola Monacensis fuerit Theßalina, sive alienigena, quia vagi coram quoque Parocho contrahere possunt Matrimonium ex mente Authorum pro prima sententia adductorum, & teste Sanchez, ac Dicastillo satis est, quod unus e sponsis vagus sit: at juxta secundam sententiam contrahere necessarium debebat coram Parocho Urbis, cum ibi Parochum sortiantur vagabundi, ubi pro tempore commorantur, ut docent AA. pro secunda sententia allegati. Quod si dicamus denique tertium, nempe vagis annumerari milites tunc solùm, si Capellano Castrensi careant, utrumque dici poterit probabiliter, vel coram qualibet Parocho, vel coram Parocho Urbis duntaxat contrahere ipsos posse in absentia Capellani Castrensis juxta utramque sententiam probabilem; tutius tamen erit sequi secundam, quam probabiliorem esse diximus, & praxi conformiorem.

4. Dubium porro est, quod motum fuit Agelasto in præsente casu, an contracturi in loco præsidij, vel hybernorum Matrimonium milites,

quando præsens adest eorum Capellanus castrensis, possint tunc, vel etiam debeat hunc adhibere contractui, præterito Pastore loci, ubi morantur, saltem quando Sponsa hujus Parochiana non est, ut eapropter tanquam proprius illius Sacerdos adhiberi possit, sed quando contrahendæ sunt nupiæ v. g. cum familia militis ejusdem legionis, quæ proinde & ipsa Sacerdotem proprium habere videtur eundem Curionem castrensem, cum jurisdictioni castrensi, etiam Ecclesiastice, subsint ij omnes, qui castra sequuntur, tametsi milites non sint, sed militum conjuges, liberi, servi, calones &c. ut tradit Zypæus *consult. I.* de *Sponsal. & Matrim.*

Cardinalis de Luca in annotat. ad *S. Concil. Trid. discursu 26. n. 16.* dum & ipse hoc dubium movet, an coram Parocho loci validè copulentur milites, proprium castrensem Curionem habentes, dum vivunt in civitatibus, locisque habitatis tempore hyberno, vulgo in quarterijs, ut ipse loquitur, an vero potius etiam tunc subjaceant Capellano castrensi, tandem concludit, solutionem hujus dubij totam quantam penderet ab observantia, & tenore facultatum eidem Capellano attributarum, cui consentit Wiestner *De Clandest. despons. n. 51.* additque, usum, & praxin hodie habere, ut Curiones, sive Capellani Castrenses suorum militum Matrimonij assistant tam in stativis,

stativis, quām in expeditionibus, & desponsatis nuptialem benedictionem impertiant, idque ait, carere difficultate in Missionarijs Regularibus exercituum Cæsareanorum, cūm eorum Superiori Castrensi à Sedis Apostolice ad Sacram Cæsaream Majestatem Legato animarum cura, & Sacramentorum omnium (Confirmatione, & Ordine duntaxat exceptis) administratio committi soleat, cum per amplis prærogativis, & facultate, eas legionum Curionibus, seu Capellani tam Sæcularibus, quām Regularibus communicandi, ut hi legionarii suis, sicut cætera Sacraenta, ac alia Divina ministrare, sic eorum etiam Matrimonij assistere possint tam in castris, quām in stativis, & hybernis: cūm igitur diuturna praxis, & observantia, quæ, ut loquitur Card. de Luca *disc. 4. de Matrim. n. 16.* optima interpres est, & interpretationum Regina, recteque declarat, quid per indultum concilium sit, cūm, inquam, praxis, & observantia hucusque semper fuerit, ut etiam extra castra, dum more reliqui populi in civitatibus, vel locis habitatis vivunt milites in hybernis, vel in prædijs temporaneis, eorundem conjugijs assistat Capellanus castrensis, non requisito Parocho talis loci, consequi videtur, idipsum fieri potuisse cum Agelasto, ac deinceps cum alijs quoque

conjugium contracturis observari posse.

5. At verò dicendum est contrarium, postquam Ordinarius Diœcesanus obtinuit rescriptum à S. Congregatione Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, & ab Illusterrimo Nuncio Apostolico Viennensi, quo prohibitur, ne similia deinceps à Capellani castrenibus attententur, unde factum est, ut reclamaret contra conjugium Agelastij Monachij contrahendum Ordinarius Fisingensis, cui in Spiritualibus subest Monachium, juberetque, ut tum ipse, tum alij deinceps milites per suam Diœcesin in hybernis, aut in prædijs commorantes non coram alio contraherent, quām coram Parocho loci, invalidam declarans assistentiam Curionis castrensis. Decisio S. Congregationis Cardinalium est sequens, data jam antehac in Italia, nunc verò iterum ad propositum id ipsum dubium à Diœcesi Fisingensi.

Cum occasione transitus, aut stationis hybernæ in Diœcesi Fisingensi prætendant Capellani exercituum eorum militibus Sacraenta administrare in locis, ubi permanent, absque licentia Parochi, ac illorum Matrimonij assistere absque prævijs denunciationibus, & contra dispositionem S. Concilij jam recepti in dicta Diœcesi.

N n n

Diœcesi.

Dioecesi, Episcopatus ad occurrendum malis ex inde provenientibus, & poligamiis jam derelatis, supplicat sibi subministrari remedium, ac declarari, an predicti Capellani id peragere possint?

Die 29. Ianuarij 1707. S. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit, dandum esse decretum alias hac de re editum, & signanter sub die 6. Martij 1694. in dubijs Capellanorum exercitūs tenoris sequentis, videlicet:

1. An Capellani cuiusvis exercitūs, sive Regulares, sive Seculares Catholici possint administrare militibus in praesidijs de gentibus Sacra menta Penitentiæ, Eucharistia, & Extrema Vunctionis sine speciali facultate Sedis Apostolicae, vel licentia, & approbatione Ordinarij, in cuius Dioecesi existare contigerit?

2. An assistere Matrimonijs militum cuiuscunque Nationis, de gentium in praesidijs cum militaribus fœminis sine dicta facultate Apostolica, & precedente approbatione statūs liberi, ejusque recognitione coram Ordinario loci, & licentiâ Parochi, sub cuius Parochia maneant?

3. An idem cum militibus de-

gentibus in castris, & stationibus hybernis, vel astivis?

4. An idem cum militibus in actuali expeditione positis?

5. An idem cum militibus nubore volentibus cum fœminis non militibus, sed Italij Originariis loci, seu Dioecesis, in qua reperiuntur? Sacra Eccl. ad primum, secundum, tertium, quartum, & quintum respondit negative.

B. Card. Panciatius Presbyt. V. Petra Secret.

Huic Decisioni subiecto literas Apostolici Nuntij ad Celsiis, & Reverendiss. Principem, & Episcopum Frisingensem datas:

Illusterrime, ac Reverendissime Donine, Domine observans.

UT literis Illustrissimæ ac Reverendissimæ Dominationis Vestre super prætensione castrorum Missionariorum, administrandi videlicet Sacra menta suis legionibus in hybernis, aut praesidijs existentibus, ad me datis faciam satis, illud in primis innuere debeo, inanem prorsus, vanamque esse facultatem à me ipsis,

aut

aut à DD. meis Antecessoribus, quod sciam, communicatam, quam perferam jactant, & opinantur. Accedit hisce, quod, cùm mihi ex speciali Sanctitatis suæ Brevi hujusmodi inspectio tanquam Delegato Apostolico sit demandata, egoque in eam rem P. Menegattum S. I. Missionibus castris Præpositum subdelegaverim, articulissime ad mentem S. Congregationis inhibui, ne imposterum sub quovis praetextu Castrenses Missionarij in hybernis, aut præsidij existentes, ea, quæ Pastoralis munieris essent, pro militibus suarum legionum exercere auderent, quod & datis idcirco literis præstitum, vetumque esse ab eodem P. Menegatto intellexi. Miror itaque, his non obstantibus, eos, qui Monachij stativam habent, contraria pertentare, qua in re Illustrissimæ, & Reverendissimæ Dominationi Vestrae, suisque Ministeri liberum erit ea remedia adhibere, quæ Juribus Ordinarijs sanitatis, rectiusque servandis utiliora videntur. Ego interim non deero, P. Menegatio novissima hec significare, ut hujusmodi ausus serio, celeriterque compescat. De reliquo Illustriss. & Reverendissimam Dominationem Vestram obsequijs, cultusque

mei certiorcm: n dictis esse cupiens, iisdem permaneo. Viennæ 2. Augusti 1710.

Illustriss & Rever. Domina-
tionis Vestrae

Obsequiosissimus Servus
J. Archi-Episcopus, Episcopus
Faventinus.

Ex istis modò patet conclusio nostri casus, videlicet Agelastum contrahere debuisse coram Parocho Urbis, aliosque deinceps facere idipsum debere coram Parocho loci, in quo ad tempus extra castra morantur, & invalidè contracturos coram castris Curione, saltem in Diœcesi Friburgensi, imd & in alijs Episcopatibus.

6 Utrumque ulterius probatur; ac primò quidem etsi forsitan negari posset, allegamat Cardinalium declarationem eandem vim habere in alijs Diœcesibus, ut ibidem quoque insufficientem efficiat assistantiam Curionum Castrensem, cùm plurimi, & graves Doctores afferant, ejusmodi Declarationes vim decisivam tuncmodo habere in illo casu particulari, qui fuit S. Congregationi propositus, & respectu earum personarum tantum, quæ proposuerunt, tunc verò primum sortiri vim legis universalis, & datas pro uno

Nnn 2

casu,

casu , ad alios similes extendi , quando accessit Pontificis approbatio , ut requisiuit Pius V. ac manu , & Sigillo Gardinalis Praefecti , ac Secretarij ejusdem Congregationis signatae sunt , quod statuit Urbanus VIII. Anno 1631. ut passim videre est apud Canonistas : ergo cum in praesenti responso ista desiderentur , pro hac duntaxat Dioecesi eam effectum aliquem praeſtare , extra hanc vero caſtrenſes Missionarios non ligare.

Dicendum nihilominus , alibi quoque extra hanc Dioecesim minimè ſufficere caſtrenſis Capellani affiſtentiam in Matrimonio militari , dum in hybernis , vel in praefidio morantur , ſine licentia Parochi ejus loci , eſto , non vi iſtius Declarationis , que data eſt ad interrogationem Epifcopi Frisingensis pro ſua Dioecesi , ſed vi reſcripti Apoſtolici Nuncij ad aulam Viennensem , quod uiversaliter loquitur de caſtrenibus Missionarijs , non facta mentione vel hujus , vel alterius Dioecesis ; nam certum eſt , caſtrenſes Missionarios maiore potestate non gaudere , quamquam quæ , & quanta ipliſ concessa eſt ; atqui Iuſtrissimus Nuncio ut Delegatus Apoſtolicus hanc potestatem ipliſ ſolum concedit in caſtris , & in exercitu , arctat vero , & admit in hybernis , & praefidijs : ergo non habent eandem potestatem in hybernis , & praefidijs , quam habent in caſtris , & exercitu .

Nec obeft , quod forte parem li-

centiam utrobiue eadem exercendi habuerint aliquando ab aliquo Nuncio praedecessore , is enim moderni Nuncio manus ligare non potuit , quod minus licentiam fortassis aliquando datam revocaret , ut patet ex c. Innotuit. De Elect. cum par in parem non habeat imperium , unde cum eadem in hoc , & praedecessore potestas reſideat , ſicuti potest hanc facultatem de novo concedere , ita potest aliquando datam revocare , & de facto revocavit in omnibus Missionarijs Caſtrenorum exercituum , quidquid fit de exercitibus aliorum Principum , qui ab hoc Nuncio non dependent , & forte ab alio illorum Curiones licentiam minus limitatam acceperunt .

7. Illud vero penitus approbare non possum , quod aliqui ipliſ hanc facultatem indiſputabilē reddere conentur ex eo , quod hi Caſtrenſes Missionarij Parochi dici queant respectu militum ſibi ſubditorum , qui mobile in quandam Parochiam , & , ſi ita loqui lubeat , ambulatoriam conſtituant , unde ſicuti Parochus ſuorum ſubditorum Matrimonij validē affiſtere potest etiam extra ſuam Parochiam , imo in aliena Dioecesi , quin ab hoc impediti queat illa contraria protestatione , vel prohibitione juxta Sanch. Henriq. Dicastro , & Tamb. ita hos quoque , in quamcunque Dioecesin deveniant , ſuorum Matrimonij validē affiſtere , quidquid reclament Ordinarij . Hoc sa-

ne

nè in primis est condere novas Parochias in Jure Canonico hucusque prorsus incognitas , nam ibi Parochus est rector Ecclesie Parochialis , qui in c. *Omnis utriusque. De Pænit. & Remiss.* proprius Sacerdos dicitur , ipsa vero Parochia *Can Plures.* 16. q. 1. terminations vocantur , sive locorum termini : non igitur res vaga , & mobilis est Parochia , unde quos isti nominant vagabundæ Parochie Curiones , ac proprios Sacerdotes , re ipsa nihil aliud sunt , quam Sacerdotes subdelegati à Nuncio Apostolico ut Delegato à Sede Pontificia , qui exercitibus in rebus Spiritualibus provideat , quare majorē potestatem non habent , quam quanta ipsis à Delegato hoc Pontificio conceditur , qui ut militibus in bello bene prolixi sunt , ipsis facultatem administrandi Sacra menta , & assistendi Matrimonij concedit in castris , & in exercitu ; castra autem apud Modestinum L. 3. ff. *De Re militari* ex interpretatione Præteij sunt locus , ubi milites tentoria figunt in morem castræ , non ubi hybernant ; & exercitus non est una cohors , vel Legio , aut ala , sed numeri multi militum , ut dicitur in L. *Quod ait Prætor.* 2. §. 1. ff. *De his, qui non infam.* qui adeoque dum separantur , & singillatim in præsidia , vel hyberna distribuuntur , exercitus , & castra esse desinunt , ac consequenter etiam castreases Missionarij desinunt tunc habere amplius potestatem

administrandi ipsis Sacra menta , & assistendi eorundem Matrimonijs , præsertim postquam accessit tam manifesta declaratio Illustrissimi Nuncii .

Interea tamen nolim dicere , invalidè contraxisse , quorum Matrimonij hucusque etiam in hy bernis adstiterunt Castrenses Missionarij , vel quia fortè re ipsa collata ipsis aliquando fuit ista potestas , vel quia ex communi opinione eandem habere putabantur ; posse autem validè assistere Parochum , non solum qui titulum habet coloratum , sed etiam qui sine omni titulo est , ex communia tamen errore , ac opinione putatur esse Parochus , propriusque sacerdos , non improbabiliter docet Basil. Pontius l. 5. c. 20. cum alias gravissima incommoda , & scandala sequentur , si acta illius omnia invalida essent ; tum denique quia hanc potestatem præscriptione , ac consuetudine acquirere potuerunt , ut colligatur ex c. *Duo simul. De Offic. Iud. Ord.* & c. *Cum contingat. De Foro compet.* præsertim cum in diversis Diocesibus Ordinarij hactenus non contradixerint .

8. Ex occasione hinc quæres , an valida sint Matrimonia militum , quibus , dum in castris morantur , assistit castrensis Curio alterius Legionis in absentia eius , qui huic Legioni præfectus est ? quod facile evenire potest , quando , ut plerunque sit , ad certam aliquam expeditionem non

NNZ

una quædamq; integra legio , sed è diversi pluribus legionibus milites aliquot feliguntur , ut vel hosti insidias truant , vel arcem aliquam , aut commeatum hostilem intercipiant , vel fauces montium , fluviumvè occupent , ut hostium transitum prohibeant , quos unus aliquando Sacerdos comitatur , coram quo , dum in tali loco subsistunt , remoti à reliqua legionis suæ parte , & absente proprio Curione , contrahere volunt Matrimonium , qui ad diversas legiones pertinent . Ratio dubitandide valore istius assistentie est , quia videtur assistere hic Missionarius ex licentia solum tacita alterius proprij Curionis absentis , & ex præsumptione futuræ ratificationis , è quod credat , hunc contentum fore , libenterque datum facultatem , si ea peteretur , aut peti posset in istis circumstantijs , nec optaturum aliud , quam ut de facto assistat , quod tamen minimè sufficit , quia S. Synodus ad valorem Matrimonij coram alio ineundi , quam coram proprio suo Sacerdote , postulat , ut id coram isto celebretur de ipsius Parochi , vel Ordinarij licentia , hoc est , ut qui assistit , actu licentiam assistendi habeat à Sacerdote proprio : is autem , qui solum credit , gratum fore proprio Sacerdoti , si ipse hic , & nunc assistat in illius absentia , factumque ratificaturum , non habet actu licentiam , sed habiturus esset , si peteret , consequenter ob defectum

actualis licentiae invalidè assistit , quia ubi ad valorem actus licentia desideratur , ea actum præcedere , vel in eo intervenire debet . L. Siquis mihi 2s . §. 4. ff. De Acquir. bæred . Sed neque dici potest , haberi tacitam , & præsumptam licentiam , non de futura soldæ ratificatione , sed de præsenti , quia Sacerdos proprius defacto creditur non esse invitus ; nam præterquam quod de contractu hic celebrando proprius Curio nihil resciat , debet tacita licentia de præsenti exprimi ! saltem aliquo signo externo , ex quo colligi queat , ipsum non esse invitum , sed consentire actu , ut expressè tradunt Coninck disp. 27. dub . 3. n. 31. Palao disp. 3. de Sponsal. pu. 13. §. 12. n. 4. Gobat tr. 9. cas. 18. n. 488. & eleganissimè tr. 10. cas. 14. n. 549. & seqq.

Nihilominus certum est , hæc Matrimonia esse valida , partim propter generalem conventionem Curionum castrorum , & ipsius Superioris castrensis commissionem , qui potestatem , & facultates à Nuncio Apostolico sibi concessas ipsis communicat , ut non tantummodo proprijs , sed etiam alienis legionarijs in absentia eorum Capellani tum Sacra menta ministrent , tum eorundem Matrimonij assistant , quod etiam consti tuto confirmat , per quam sicuti , quando rationabilis est , & legitimè præscripta , acquiri potest Iurisdicō fori interni , ita eadē etiam acquiri potest

poteſt in ſimilibus occurrentibus abſente proprio iſorum Curie. caſib⁹ poṭeſtas aſſiſtendi Matri- Wiſtner De Clandestin. Difpofit. n. monio alienorū legiōnariorū , 73.

C A S U S Q U A R T U S

Matrimonij à Sponsis Catholicis contracti coram Pracone Lutherano.

Monolphus miles Catholicus, dum die uno ab itinere quiescunt copix, in pago quodam Catholico petit contraheve Matrimonium cum Egilona coram Parocho loci, qui cùm re- nueret eidem aſſistere, neque ad eſſet tunc Sacerdos Catholicus iſorum Caſtreñis Missionarius, in alio pago cum cæteris mili- tibus ſubſiſtens, Monolphus recta perrexit ad Lutheranum præ- conem, & coram eo contraxit.

Q. 1. An Parochus loci recte negaverit aſſistere huic Ma- trimonio?

2. An coram ministro Acatholico validè contractum fuerit?

SYNOPSIS

SYNOPSIS.

1. *Parochus non potest assistere vagabundorum, & aliorum ignotorum Matrimonij, nisi præmisso diligentii examine de eorundem habilitate, & obtentâ licentiâ Ordinarij.*
2. *Quod tamen si omittat, Matrimonium ex eo non redditur invalidum.*
3. *Afferuntur argumenta pro validitate Matrimonij Monolphi coram Praecone Lutherano contracti.*
4. *Eadem reiciuntur, & deciditur, nullum fuisse hoc Matrimonium.*

I. Lura, quæ ad hunc casum faciunt, in præcedentibus fusè tractata sunt, unde ne alias dicta iterum repetamus, Respondeo ad primum quæ situm, Parochum istius loci benè egisle, repellendo Monolphum, imò neque assistere potuisse Matrimonio, quod erat cum Egilona contracturus. Patet conclusio ex Trideatino, quod Sess. 24. de reform. Matr. c. 7. præcipit Parochis, ne vagos, quibus à multis AA. annumerantur milites, conjungant Matrimonio, nisi priùs diligenter inquisiverint de eorum

statu, & habilitate ad contrahendum, & rem ad Ordinarium detulerint, ejusque licentiam obtinerint, quia periculum est, ne alibi uxore relicta hinc aliam ducant; verba Tridentini sunt: multi sunt, qui vagantur, & incertas habens Sedes, & ut improbi sunt ingenij, primâ uxore relictâ, & plerunque plures, illâ vivente, diversis in locis ducunt, cui morbo cupieus Sancta Synodus occurtere, omnes, ad quos spectat, paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium ad Matrimonium facile recipiant: Magistratus etiam seculares hortatur, ut eos severè coercant: Parochis autem præcipit, ne illorum Matrimonij intersint, nisi priùs diligenter requisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delatâ, ab eo licentiam id facienda,

ciendi obtinuerint. Atqui suppono, Parocho locj neque sufficienter cognitum fuisse statum istorum, nec petere ita celeriter potuisse licentiam ab Ordinario distante, Monolpho insuper moram nullam admittente, quam iter quoque flatim reassumendum excluderat: ergo assistere neque debuit, neque potuit sine gravi peccato.

2. Dico *sine gravi peccato*, quia assistens Matrimonio sine præmissa hac diligentia præscripta à Tridentino, & sine petita licentia ab Ordinario graviter violat Tridentini præceptum in re gravissima, & valde necessaria: ergo assistere sine peccato mortali non potest; quod tamen si ficeret, validum nihilominus foret hoc Matrimonium, ut docet Sanch. L. 3. de Metr. disp. 25. n. 12. Perez disp. 40. Sect. 7. n. 9. Barbosa de Offic. & post. Episc. Allegat. 32. n. 74. Henr. Filliuc. Ledesma, & alii. Ratio est, quia Concilium non prohibet Matrimonium absque ista licentia, & adhibita inquisitione sub clausula, & verbo irritante, sed tantum præcipit Parochis, ut diligentiam præmittant, & licentiam petant: ergo illius omissionis culpa erit, non tamen vitiabit Matrimonium, quia istud non annullatur per simplicem prohibitionem, nisi decretum irritans accedit. Wieschner de Clandest. desp. n. 50, idemque cum alijs colligit Wagner ex c. 1. De Matrim. contrast. contra interd. Eccles. ubi

de quodam dicitur, quod contra interdictum Ecclesiæ ad secunda vota transire quidem non debuerit, non tamen esse conveniens, ut ob id solum conjugij Sacramentum dissolvatur, seu Matrimonium dirimatur. Quod ulterius patet, quia ad eundem finem exigitur hæc diligentia pro vagabundis, ad quem ab eodem Tridentino petuntur pro indigenis denunciationes; atqui omissis denunciationibus tamen est validum Matrimonium: ergo validum quoque est omissa hac diligentia, & petitione licentiae ab Ordinario: atque ita satisfactum est quæsito primo istius casus.

3. Ad alteram partem qued attinet, videlicet an Monolpus meritò rejectus à Parocho pagi Catholici validè deinceps contraxerit coram Ministro Lutherano? Video, dupl. id evenire potuisse, ut istius assistentiam peteret: nec enim in facili specie, quam accepi, sufficienter expressum est, an uno, vel altero modo contigerit: nempe vel fecit hoc coram præcone, qui simul cum Sacerdote Catholico eidem Legioni prærerat Pastor, aut potius lupus; solent enim in Legionibus, quæ à Principibus, & Civitatibus Romanis Imperij constituantur, cum mixta Religionis sint, duo quandoque præfici castrales Curiones, quorum unus Catholicus Romanæ fidei milib. Spiritualia ministret, Acatholicus alter suæ Sectæ sequacibus præ-

O o o

fig;

sit; vel, uti mihi est credidilius, quia exploratum non habeo, egit hoc coram Pastore Acatholico pagi Lutherani, qui inde, ubi tunc Legio substiterat, non multum disfitus erat.

Si primum; videri forsitan alicui posset, validè contraxisse, quia contraxit coram Parocho proprio istius Legionis, cuius ipse erat membrum, quæ enim alia ratio afferri possit, non video, nisi coincidat cum sequentibus.

Si alterum; iterum videri potest, contraxisse validè 1. ex eo capite, quod vagabundi non habeant proprium Parochum, eo ipso, quod domicilio careant, & proinde possit eorum Matrimonio assistere vel quinque Parochus, ut habet Sanch, Ledesma, Pontius, & alij; vel saltem Curio illius loci, in quo transeunter morantur, ad quem ipsos, & non ad quemvis alium, accedere debere, probabilius docent Dicastillo *disp. 3. de Matr. dub. 15. n. 133.* Coninck *disp. 27. dub. 2. n. 20.* Palao *disp. 2. de sponsal. pu. 13. n. 11.* Perez *disp. 40. de Matr. Sect. 7. n. 6.* & alij, ut supra vidimus: atqui Parochus istius loci, saltem putatus, & ex communi errore pro tali agnitus est Praeco Lutheranus: ergo coram eo contrahere potuit.

Quod si hæc ratio non admittatur, nec agnoscatur tanquam sufficiens præsentia Parochi Acatholici, dici poterit 2. eos validè contraxisse ex alio capite, videlicet ex eo, quod om-

nino non indiguerint assistentiâ Paro-
chi in pago hoc Acatholico, quia assistentia Parochi solum requiritur in ijs locis, in quibus promulgatum est Concilium Tridentinum, ut aper-
tè habetur *sess. 24. de reform. Matrim. c. 1.* ubi dicitur, Decretum Tridenti-
num non obligare, nisi post triginta
dies, numerando à publicatione in
unaquaque Parochia; unde si v. g.
Augustæ in Ecclesia Cathedrali fui-
set promulgatum Decretum hoc Con-
cilio Tridentini, annullans Matti-
monia clandestina, quæ sunt sine
præsentia Parochi, in Ecclesia autem
collegiata S. Mauritiij non fuisse pro-
mulgata eadem constitutio, Paro-
chiani Ecclesie S. Mauritiij possent
contrahere Matrimonium absque
præsentia ullius Parochi, ut notat
Gobat Theol. Experiment. tr. 9. cas. 13.
n. 455. ubi tamen addit, censeri suf-
ficienter promulgatum, quando est
usu communi receptum: Sed in hac,
alijsque Parochijs hereticis non fuit
facta illa publicatio istius Sanctionis,
cum pleraque ista loca jam defecerint
à Papa, priusquam lucem aspiceret
constitutio Tridentina, nec alia as-
sistentia usu recepta est, quam quæ
fit coram Praecone: ergo Monol-
phus vel nulla indiguit assistentiâ,
vel saltem non aliâ, quam Parochi
Lutherani.

4. Verum his non obstantibus,
censeo; Monolphum contraxisse in-
validè quocunque modo ex istis duo-
bus id fecerit. Nam primò excusari
non

non potest, si ipse Catholicus contraxit coram castrensi praecone Lutherano istius legionis; transmittamus enim, quod hic dici possit Parochus legionis, nequit tamen sic appellari absolute, & simpliciter, sed tantum secundum quid, cum sit adjunctus a Principe non pro legione integra, sed solum, in quantum eadem diuidiam partem est Lutherana: igitur tantum, ut esset Parochus Lutheranorum, non autem Catholicorum: ergo dicere non possumus, Monolphus contraxisse coram Parocco suo proprio: Tridentinum autem vult, ut contrahatur coram Parocco proprio, non quomodo cum que accepto, sed ut hoc fiat coram Parocco proprio ipsorum contrahentium, ut colligi potest ex cit. Sessi. 24. c. 1. ubi de Denunciationibus agens expressè dicit: *antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentiuni Parochio, tribus continuis diebus festiis in Ecclesia inter Missarum solemnias publice denuncietur, inter quos Matrimonium sit contrahendum: ergo is quoque, coram quo contrahitur, proprius esse debet ipsorum contrahentium Parochus.* Et sane nemo facile excusaret hominem Catholicum, qui in loco mixtae Religionis, etiam ubi Catholici commune templum habent cum Lutheranis, præterito Catholicum Parocco, contraheret coram praecone: proinde nec excusandus est nos Monolphus, quod, præterito

suo Castrensi Catholicu contrixerit coram Praecone.

Neque excuso eundem, quod contrixerit in pago Acatholico, ubi Tridentinum non est receptum; nam et si sustineri queat, validè ipsum sic contracturum fuisse coram praecone Lutherano, vel etiam sine hoc (ut in sequente casu videbimus) si extitisset in loco penitus Lutherano, & simul a Catholicis multum remoto, ubi Parochus nostræ Religionis haberet nequit, neque adiri in loco vicino, non tamen excusatur, cum expectare facillime potuerit Catholicum suum Castrensem, intra unum, alterumve diem ad futurum, vel etiam eundem adire, non procul inde subsistenter; vel denique, cum Legio ista transiret non procul Augustam, ubi Sedes est Ordinarij, & aliquoties ab itinere subsisteret per unum, alterumve diem, non difficeretur obtinere licentiam ab Episcopo potuit, ut, si probasset, aliam inhabilitatem non adesse, congeretur indeterminate a quodam Parochio pagi, per quem deinceps essent transituri, quæ omnia cum non fecerit, non vana habetur de ipso præsumptio, eum ob inhabilitatem jam ante rejectum a suo Curione Castrensi, aliungi quemplam Sacerdotem suæ obligationis vel inscius, vel minus observantem voluisse fraudulenter inducere, & cum videret, hunc suum dolum!

Ooo 2

dolum non procedere , arripuisse
denique desperatum istud reme-
dium , ut sine omni necessitate in
 pago hæretico conjungeretur à præ-
 cone , quod dum egit , locum uti-
 que habere debet axioma Juridi-
 cum : dolus & malitia nemini de-
bet patrocinari . c. *Audivimus*. *De Collus deteg.* Denique si ad pere-
 grinorum privilegia quis appellare
 velit , quod nemp̄ hi possint sese
 accommodare incolis locorum , in
 quibus commorantur , consequenter ,
 potuerint sepiùs memorati Sponsi
 contrahere coram præcone more in-
 digenarum , facile deprehendet , quām
 futile sit hoc refugium , tum ex ha-

ctenus dictis , & sensu Sacri Con-
 cilij , quod in his regionibus , ubi
 tam sine negotio Sacerdos Catho-
 licus haberi potest , neutquam per-
 mittit , ut coram ministro hæretico
 contrahatur , & absque Sacerdote
 proprio , tum argumenti inanita-
 tem intelliget ex ijs , quæ diximus
 in casu præcedente de illis , qui ,
 ut contrahant clandestinè , sece-
 dunt in locum , ubi Tridentinum
 receptum , aut promulgatum non
 est ; quid verò sentiendum sit de
 conjugijs ipsorum Acatholicorum ,
 quæ coram suo præcone contrahunt ,
 sequens Casus docebit .

CASUS

C A S U S Q U I N T U S

*Matrimonij Acatholicorum contracti coram Pracone
in loco mixta Religionis.*

Ordonius , & Amelinda Acatholici cives Augustani
Matrimonium contraxerunt in hac sua patria coram præcone
Lutherano

Quæritur , an validè ?

S Y N O P S I S .

1. Hæretici obligantur legibus Romanæ Ecclesiæ.
2. Nec ab eorum observatione eos eximit consuetudo contraria , quantumcunque diurna sit.
3. Non obligantur tamen Decreto Concilij Tridentini , in contrahendo Matrimonio , ubi illud promulgatum non fuit.
4. An etiam Catholicci contrahere possint clandestinè in partibus Hæreticorum ?
5. Non sufficit , quod adhibeant Sacerdotem Catholicum , nisi is deputatus sit ad assistendum nuptijs Catholicorum.

6. Quòd

6. Quod possint in ijs partibus contrahere coram praecone Acatholico, universaliter dici nequit, sed limitatione indiget;
 7. An his temporibus valida sint Matrimonia clandestina in Gallia?
 8. An heretici validè contrahant coram suo Præcone in loco, ubi mixta Religio est, & promulgatum Concilium?
- Affirmativam tenent graves Authores.
9. Alij in oppositum acriter pugnant, praesertim ob declaraciones Cardinalium.
 10. Prior Sententia videtur esse probabilior.
 11. Respondeatur ad fundamenta in contrarium.

I. Eritum est, Hæreticos, cujuscunque Sectæ sint, nullo modo exemptos esse ab observatione constitutionum Ecclesiasticarum, quantumcumque illis resistant, atque etiam ludibrio habeant tum ipsas leges, tum earundem conditorem Pontificem, quemore infraunito non horrent appellare Antichristum. Est hæc Conclusio communis Catholicorum, & ratio est manifesta, quia per baptismum ingressi sunt in Ecclesiam, factique illius subditi, & membra, proinde obligantur ad leges, quæ latè sunt pro universali Ecclesia, à qua-

rum observatione eisdem excusare nequit ipsorum pertinax inobedientia, qua pervicaciter resistunt; nisi velimus dicere, rebellem subditum, eo ipso quod rebellis est, Superioris sui legibus non teneri, quod planè plus, quam absurdum est, cum nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere possit, ut habetur L. 134. S. I. ff. De Reg. Iur. ipsaque pervicacia non solum non meratur gratiam, sed crimen, & supplicium exasperet, cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelix animam detinent alligatam, ut dicitur in c. fin. De Consuetud. quo circa etiam inviti ad obedientiam, & SS. Canonum observationem censuris,

censuris, ac pœnis compelli possunt, quemadmodum videmus contra hæreticos gravissimas pœnas constitutas esse toto Tit. De Hæreticis, quos multò acriùs ad fidem compellit Ecclesia, quam Judæos, atque Gentiles, qui subditi illius non sunt, quos proinde judicare non vult juxta D. Paulum 1. Corinth. 5. Quid mibi de ijs, qui foris sunt, judicare?

2. Neque dicas, leges Ecclesiasticas, et si hoc detur, quod aliquando hæreticos quoque obstrinxerint, de facto tamen eos non amplius obligare, cùm pridem contra illas præscriperint contraria consuetudine duobus ferè saeculis continuatâ, cùm ad abrogandas Ecclesiasticas constitutiones sufficient quadraginta anni, imò ex plurim opinione decennium.

Nam contra est, quia ad hoc, ut consuetudo contraria præscribere possit contra legem, ante omnia opus est, ut rationabilis sit, & bona fide tanto tempore continuata, quantum requirunt Jura ad legitimam præscriptionem, quorum neutrum ostendere possunt hæretici, cùm eorum contrariæ consuetudines nec bona fide nitantur, nec rationabiles sint, ut pote quæ cœstruunt disciplinam Ecclesiasticam, impediunt morum reformationem, extinguunt debitam obedientiam, peccandi licentiam subministrant, statumque universalis Ecclesiæ deformant, & introductæ sunt ex mera pertinacia, & pestifero odio erga sanctam Ecclesiam, ejus-

que visibile caput Romanum Pontificem, cuius potestatem legislativam divinitus ipsi concessam impie negant, & contumaciter contemnunt, ac concubant, cujusmodi consuetudines nunquam legitimè præscribere possunt contra legem, ut patet exc. fin. De Consuetud. Licet etiam longævæ consuetudinis non sit viles auctoritas, non tamen est usq; adeò valitura, ut vel juri positivo debet præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitimè præscripta; nihil ergo est, quod eos excusare possit ab observatione legum, seu constitutionum Romanæ Ecclesiæ.

3. Dubium verò est, an ita rigorose ista accipienda sint, ut eos etiam adstringere velimus ad observantiam Decreti Tridentini de clandestinitate Matrimonij, adeò ut, nisi contrahatur coram Parocho, & testibus, sicut præcipit S. Synodus, contractus sit invalidus, & consequenter nulla sint ipsorum Matrimonia, quæ coram Acatholico præcone contraxerunt?

Circa hanc questionem aliqua nobis consideranda sunt, ac i. quidem. Certum est, Matrimonia hæreticorum esse valida, si in ipsorum Parochia Concilium Tridentinum nunquam fuit promulgatum ita communis. Patet ex verbis ipsius Concilij: Decernit insuper, ut huj modi decreta in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis in eadem Parochia factæ

facta numerandas: prærequirit igitur S. Synodus, ut promulgatio facta sit non solum in Diœcesi, sed in ipsa quoque Parochia, ad hoc, ut robur suum habeat, & obligationem inducat dictū Decretum. Nec tamen necessarium est, ut semper facta sit formalis promulgatio, quia censetur esse sufficienter promulgatum, quando est usu communi receptum in tali Parochia, nam receptio supplet vices promulgationis, ut advertit Lessius in *Auctario V. Sponsalia cas. 5. n. 15.* & cum eo Gobat tr. 9. cas 18. n. 455.

Ex istis rectè insertis modò nominatus Author subsequente n. 458. valeare ex hoc capite pleraque Matrimonia hæreticorum, si aliud non desit, quam præsentia Parochi, siquidem in plerisque Parochijs omni ex parte hæreticis, non fuit facta ulla publicatione illius Sanctionis, quia pleraque illa loca jam defecerant ab Ecclesia, & Romano Pontifice, prius quam lucem aspiceret hæc constitutio Tridentina...

4. Non solum Hæretici, sed etiam Catholici validè contrahunt sine præsentia Parochi, & testium existentes in terris hæreticorum, ubi Concilium Tridentinum promulgatum non fuit, v. g. in Anglia, Scotia, Hibernia, Suecia, Dania, Pomerania, Saxonia, Prussia &c. in quibus regnis omnibus, & Provincijs Decretum hoc nec usū receptum est, nec aliquando publicatum, cum Tridentinum Concilium cœperit anno 1545, quando jam

pridem prædicta Regna, & Provinciæ defecerunt à fide Catholica. Patet ex ipso Concilio Tridentino, quod vult, ut Decretum hoc robur habere incipiat in unaquaque Parochia post triginta dies à facta ibi publicatione, ut paulo ante dictum est. Imò etiam si decretum Tridentinum in aliquo loco fuerit aliquando promulgatum, ac receptum, si postmodum invalescente potentia hæreticorum, aliorumq; infidelium, expulsis Catholicis Sacerdotibus, amplius obseruari non possit, tunc, quando nullus adeat Catholicus Parochus, vel ignoratur, ubi lateat, aut tutus ad eum accessus non patet, idem dicendum est, ut prius, nimis validè contrahi clandestinè, quia cum Tridentinum Decretum in ijs locis observari nequaat, non est existimandum libertatem validè contrahendi ibi fidelibus ablatam esse, ac de utroque casu ait Laym. L. 5. n. 10. p. 2. c. 4. n. 7. cum Sporer Theol. Sacramental. c. I. n. 34. & Pithing De Clandestin. desp. n. 12. posse etiam Catholicos in talibus locis validè contrahere coram prædicante, vel etiam siue hoc, quod infra n. 6. examinatur.

Hæcenus dicta confirmantur responsione Sacrae Congregationis Cardinalium S. Concilij Tridentini interpretum, quæ idem ferè afferit, nisi quod in ijs locis, ubi Decretum Tridentinum aliquando promulgatum, atque receptum fuit, exigat, ut saltem testes adhibeantur in nuptiis

tiali contractu. Datum est hoc responsum Octavio Tricariensi Episcopo Belgij Nuncio Apostolico 19. Januarij 1605. circa Matrimonia Catholico-rum in partibus Hollandiae, Zelandiae, & Frisiae, ceterisque provincijs confederatis, in quibus decretum Tridentini Concilij promulgatum fuit Anno 1570. antequam illa provinciae ab obedientia Philippi II. Hispaniarum Regis, & fide avita penitus deficerent, quod evenit 1572. Verba illius haec sunt: *Si Parochia, in qua aliquando fuit observatum decretum, Parocho caret, & Cathedralis iudicem Episcopo, & Capitulo, habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id diligendi, nullusq; aliis ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi supplerent, Matrimonium valet absq; praesentia Parochi, servata tamen in eo, in quo potest, forma Concilij, nempe adhibitis saltet duobus testibus: si vero extitit quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hereticorum lateat, ita ut vere ignoretur, ubi sit, vel eodem metu à Diocesi absit, nec ad alterutrum est turus accessus; validum est Matrimonium contractum absq; Parocho, adhibitis tamen testibus. Ita S. Congregatio, idemque docent Arsdekin tom. 2. p. 2. tr. 4. c. 8. §. 4. Gobat tr. 9. cas. 18. n. 475. Petrus Marchantius in Resolut. cas. 8. de Sacram. Matrim.*

5. Idem Marchantius tom. 3. Tribunal. p. 2. tit. 7. q. 10. conclus. 5. notat circa memoratum responsum S. Con-

gregationis, non sufficere, quod adsit alius Sacerdos, vel alienus Parochus Catholicus absque delegatione; hi enim, cum pastoralem, sive Parochiam authoritatem in illo loco non habeant, nihil in hac Lege Concilij Tridentini praestare possunt. Scio quidem, Lessium in Auditorio. V. Matrimonium. Cas. 17. absolute negare, validum esse Matrimonium, quod contrahunt Catholici in Hollandia, & Zelandia sine Parocho, eò quod, licet nullum habeant, facile tamen reperire possint aliquem, qui ab Ordinario potestatem assistendi habeat, vel petere dispensationem à Pontifice. Sed præhabenda est responsio Cardinalium, nec debet nos ad oppositum movere argumentum Lessij, nam neque nos aliud asserimus, nec ipsa Cardinalium declaratio, quam valida esse Matrimonia sine praesentia Parochi in ijs partibus contracta, quando vel is, vel alius Sacerdos licentiam assistendi habens non adest, sive praesens non est in eo loco saltet moraliter, id est, in vicinia, nec tunc adiri potest, si enim facile quispiam talis invenitur, vel sine magno periculo adiri potest, coram eo contrahi debet, secus erit invalidum. Præpos. in 3. p. 8 Th. q. 4. de Matr. dub. 8. n. 50. Diana p. 11. tr. 6. resol. 16. Cur autem valida sint conjugia Catholicorum in terris hereticorum contracta sine praesentia Parochi, ratio est, vel quia

Ppp

S. Con-

S. Congregatio virtute suprà dictæ responsionis declaravit per epichiam, & ex æquitate aliqua hunc casum non comprehendendi in Concilio Tridentino, quod suo Decreto principaliter voluit obviare malis ex Matrimonio clandestino ordinariè provenientibus, minimè verò causare voluit, quod in plurimis integris territorijs, provincijs, ac Diœcesibus Catholici ex defectu Parochorum Matrimonio conjungi nunquam possent, sic enim in talibus locis brevi deficeret fides Catholica: vel certè summus Pontifex dictas declarationes S. Congregationis confirmando, censerunt pro talibus locis hæreticis, in quibus Parochus Catholicus non est, nec ad eum tutus datur accessus, paternè dispensare, ut etiam sine præsentia Parochi contrahere valeant, prout bene ratio-cinatur Anacletus Reiffenstuel De Clandest. despōs. n. 134.

6. Cūm verò doceant Layman, & alij quidam supra citati, posse Catholicos contrahere Matrimonium etiam coram præcone Acatholico in partibus Hæreticorum, ubi Romanæ fidei Parochus non habetur, judico, hanc doctrinam locum duntaxat habere, quando id fieri absque scandalo potest, & is Minister adhibetur præcisè velut persona politica, ut de contracto Matrimonio publicè constet, & nuptiæ illegitimiæ impedianter, quamvis ex more hortetur Sponsos, ad fidem Matri-

monij servandam, aut concio ab illo habeatur, vel aliquæ preces recitentur, modò nulla interna, vel externa reverentia, & veneratio habeatur illius Concionis, vel orationi, qualem hæretici præstare solent. Ut verò eundem ex voluntate Magistratus adhibeant tanquam ministrum Ecclesiæ, ita ut censeatur hæc esse cæmeronia quædam Religiosa ad Sacramenti valorem necessaria, vel ista adhibitio habeatur pro tacita quadam, vel expressa approbatione, & professione rituum hæreticorum, possintque Catholici opinari, Sponsos hoc facere animo hæretico, atque ita scandalum pati, ut & ipsi sensim inducantur in reverentiam Ministrorum, & ad suscipiendos hæreticorum ritus, & consuetudines, tunc enimverò fieri id minimè posse censeo cum Lessio in Auditorio. V. Hæreticorum cum Catholicis conversatio. casu 24. & 25. & Coninck disp. 15. de fide. dub. 3. n. 63. habetque se res ferd eodem modo, sicut in frequentatione templorum hæreticorum in Anglia, quæ adiri non posse à Catholicis relicrisit super hoc dubio consultus Paulus V. cùm videretur hæc frequentatio præcipi non præcisè ad præstandam Regi Civilem quandam obedientiam, sed ad conciliandum hæresi honorem, & augmentationem, quasi Catholici eandem Sectam hoc veluti symbolo profiterentur, & approbarent; vel certè ut ad ejus professionem paulatim

tim disponerentur, quemadmodum videre est apud citatum Coninck, & Sanch. L. 2. in Decal. c. 4. n. 27.

7. Dubium hic esse potest, an Sponsi Catholici possint hoc tempore contrahere Matrimonium sine praesentia Parochi, & testium in Gallia, ob non receptum ibi Concilium Tridentinum?

82. Decretum Tridentinum non obligare non solum, ubi id promulgatum non est, sed etiam ubi, quantumvis promulgatum sit, receptum non fuit, quamvis enim ad intrinsecam Legis constitutionem, ejusque vim obligandi non requiratur acceptatio populi, tamen si populus in non acceptance, & uso contrario, saltem per decennium perficit, cessat lex obligare, licet primi legem sine justa causa non acceptantes, & non observantes, pecaverint, ut communiter traditur in Tract. De Legibus. Modo quod attinet Concilium Tridentinum, certum est, illud non solum in Gallia, verum in omnibus Catholicis provincijs plenè receptum esse quoad dogmata fidei, neque de hoc lis unquam fuit inter Authores; in Gallia tamen receptum non est, quoad capita reformationis, saltem aliqua, tum ex metu Hugonottorum, neminiū irritarentur à S. Synodo per tot anathemata vulnerati, pluresque alias causas, ut videre est apud Card. Pallavicinum in Hist. Conc. Trident. L. 24. c. 11. n. 4. Hinc olim

ob non receptum Concilium quoad hanc partem validè contrahebantur Matrimonia in Gallia sine praesentia Parochi, & testium, non tamen licet, ut constat ex alibi dictis; idque duravit usque ad Annum 1602, ut judicavit Sorbona, teste D. De Val apud Lessium in Auctario. V. Sponsal. cas. 5. in fine. Hodie nec quidem validè contrahitur in Gallia clandestinè, nam etiam quoad ista Coacilium jussu Regis Christianissimi nunc publicatum, & receptum est, quemadmodum testatur Mendon in Epitome V. Matrimonium. n. 45. dicens, istud se audivisse ab Episcopo doctissimo Monspelliensi, cum illac transiret, & Gobat tr. 9. cas. 18. in Append. Historic. ad num. 485. ait, ex ipsa Urbe Roma se factum esse certiorem, Concilium Tridentinum ubique passim in Galliæ regno quoad hoc ita esse receptum, ut Matrimonia clandestina habeantur pro irritatis, quo in negotio Henricus IV. Galliæ Rex jure jurando spopondit Clementi VIII. Pontif. Max. omnem à se operam navatum iri, ut Concilium in regnis suis integrè excipiatur, ut refert Card. Pallavicinus l. c. L. 24. c. 10. n. 15. & Bern. Van Espen p. 2. Juris Eccles. Universi Tit. 12. de Sponsal. & Matrim. n. 30. hac de re ita loquitur: neque de Gallia quoad nullitatem Matrimonij ex defectu praesentiae Parochi, & testium ulla hodie videtur vel minima dubitandi ratio amplius subesse, idque omnium clarissime te-

statur Author rerum Gallicarum peritissimus Joannès Cabassutius in Notitia Conciliorum in fine, ubi sic scribit: *ad postremum Anno Christi 1615. Lutetia in Generali conventu Gallicani Cleri sub regno Ludovici XIII. de novo receptum* sicut communis decreto Concilium istud, ut ex Generalibus actis constat Gallicani Cleri, & scribit in suis annalibus Petrus à S. Romualdo Ordinis Fuliensium Monachus, ut proinde attendendus non sit Bruno Chassaing, qui tr. I. Privileg. Regular. c. 1. propos. 11. mordicus tenet, Concilium Tridentinum in Gallia non esse receptum, cuius authoritas tanto minoris mihi est, quod hic ipse illius liber reperiatur relatus in indicem Romanum librorum prohibitorum.

8. Nunc vero an valeant Matrimonia Hæreticorum etiam in civitatibus, ubi Catholici vivunt permixti cum hæreticis, & Tridentinum Concilium promulgatum, atque receptum est, v. g. Augustæ, Ratisbonæ, & in alijs Germaniaæ Urribus, si ea contrahant sine præsentia Pastoris Catholici coram suo pseudo-ministro, cum tamen ijs non desit in tali loco Parochus, aut Episcopus Catholicus, cui per se, ac de jure etiam hæretici subsunt in spiritualibus, lis est inter Authors, estque hoc dubium proprium nostri casus.

Affirmativam tenent non pauci, qui in Germania scriperunt, viri

magni nominis, & quorum doctrinam Scholæ suspiciunt, videlicet Dicastillo disp. 3. de Matr. dub. 10. n. 83. Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 3. dub. 6. n. 122. Laym. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7. Pirhing n. 12. de Clandest. spons. Sporer Theol. Sacramental. p. 4. c. 1. n. 35. Verani Iur. Can. tom. 4. Tit. 1. p. 2. de Matrim. secundum se. §. 7. n. 54. & seqq. König n. 4. de Clandest. sponsal. Conclus. 2. & ipso testante plerique DD. Germania, qui arbitrantur, Decretum Tridentinum se non extendere ad istum casum, eodem quod alias nimis gravia damna, & incommoda publica non solum in hæreticos, sed etiam in ipsam Catholicam Ecclesiam redundarent, quibus per hoc Decretum irritans non censetur Pontifex voluisse, aut nunc velle ansam dare. Certè in nostris partibus passim hæretici ita contrahunt, eaque Matrimonia communis omnium persuasione, & opinione validâ reputantur, uti negare non posset, qui aliquam istarum Regionum notitiam habet: liberi quoque ex ijs geniti habentur pro legitimis, & eveniuntur non solum ad sacerdotes dignitates, sed reversi ad Romanam Ecclesiam etiam ad SS. Ordines, & Officia Ecclesiastica promoverunt, sine ulla tollitudine procurandæ dispensationis, qui tamen, si isthæc Matrimonia essent invalida, ut illegitimi sacerdotes deberent juxta c. 1. De Filijs Presyt. Nec solent

lent conjuges, si forte Catholicam fidem profiteantur, denuo juxta formam Tridentini Concilij copulari, nec est, qui ad hoc eos urgeat, aut scrupulum ullum injicat: quæ omnia cùm fiant Pontifice sciente, nec contradicente, aut ista conjugia irrita declarante, deducitur, ea valida esse ex facto saltem summi Pontificis consensu, vel potius ex tacita illius dispensatione quoad legem Tridentinam.

9. Negativam sententiam acriter defendunt Gobat tr. 9. cas. 18. à num. 461. & Anacletus Reiffenstuel l. 4. *Iuris Can. n. 146. de Clandest. despōns.* ubi ait, Laymannum, Tannerum, aliosque supra citatos Doctores audiendos non esse, eò quod nullum solidum afferant fundamentum; nec enim validitatem ejusmodi conjugiorum colligi posse ex consensu Pontificis scientis, & tacentis ad similes contractus, ex quo benigna interpretatio desumi queat, nolle eum, ut Decretum Tridentinum ad hæreticos quoque extendatur ob multa incommoda inde secura; quis enim sacerdotalium Principum, si valor Matr̄ monij ab ejus nutu penderet, tam facilem, & benignum se præberet suis subditis rebellibus, qui omni studio conarentur eundem penitus evertere: cur ergo Pontifex tam se clementem exhibeat ijs, qui omnes ipsi obedientiam contumacissimè negant, & illius approbationem neque ambiunt, nec irritationem pensi ha-

bent, sed potius contemnunt, & rident? mentem summi Pontificis contrariam potius manifestè constare ex declaratione Cardinalium, datâ ad Episcopum Tricariensem 19. Jan. anno 1605, ubi inter alia ita habetur: *hæreticos quoq; ubi decretum dicti cap. I. est publicatum, teneri talem formam observare, & præterea ipsorum etiam Matrimonia absque forma Concilij, quamvis coram Ministro Hæretico, vel Magistratu loci contracta, nulla, atque irrita esse. Simum, eamque recentiorem declarationem, editam anno 1676, adducere refertur Bruno Neüller disþ. 182, q. 2. ad finem, qua forte diversa non est ab ea, cuius meminit Pignatelli Consult. Can. tom. 9. Consult. 139. n. 71.*

Neque satisficit, si quis dicat, habere Augustanos, & Ratisbonenses Acatolicos diversas à Catholicis Parochias, & propria templa, in quibus nunquam promulgatum fuerit Tridentinum Concilium, hujus proinde Decretis ipsos non ligari, esto, in tali Urbe facta fuerit Concilij promulgatio, cùm ipsum Concilium non obliget, nisi eos, in quorum Parochia facta est publicatio: aut verò si termino sit de loco, in quo, ut in pluribus usitatum est, unam, eandemque Ecclesiam Lutheranis frequentant cum Catholicis, tunc cum Tannero c. l. ita conetur quis expōnere, quod in tali loco existat quidem physicè unica Parochia, quæ tamen moraliter, & Juris fictione duplex

plex sit, scilicet vera, & falsa; in hac autem pseudo-parochia non censeri promulgatum Decretum Tridentinum, licet revera publicatum fuerit in vera Parochia; hujusmodi, inquam, expositio nequitiam facit, quia Ecclesia tales Parochias, talesque Parochos non agnoscit: Pastoris Catholici jurisdictioni etiamnum subjecti sunt, & ad istius ovile pertinent, quamvis loco pastoris sequantur lupum errantes oviculae; & sicut rebelles subditi non desinunt esse subditi sui Principis, eò quod per vicaciter illius jugo se subduxerint, aliumque sibi, excusso legitimo, Superiorum constituerint, ita & Aca-tholici in nostris partibus ad genuinam, in qua Concilium promulgatum est, non verò ad pseudo-Parochiam spectant, & coram Pastore Orthodoxo contrahere debuerant, non coram pseudo-ministro.

10. Fateor, pensatis utrinque rationibus, & declarationibus Eminentissimorum DD, Cardinalium, difficile est, hac in re aliquid statuere; adhuc tamen malim accedere priori sententiae, in quam denique quo ad praxin etiam Gobat inclinat *tr. 9. cap. 18. n. 471.* motus autoritate tantorum virorum, qui eandem propugnant, quorum judicium, ut ipse ait, excusabit omnes, qui eos sequentur consulendo, judicando, agendo contrarium, sicut utique agere debent Parochi, Confessarijque locorum, in quibus fuit haec tenus notoriè, &

constanter tolerata à Magistratu Ecclesiastico Catholico praxis sententiae Tannerianæ. Hæc Gobat. Accedit, quod hanc eandem sententiam, scilicet, Matrimonia Acatholicon coram Magistratu politico, aut ministro Acatholico contracta, etiam in illis locis, ubi Decretum Concilij Tridentini aliquando fuit publicatum, valida esse, et si non desit copia Parochi Catholici, & sic conjunctos ad Ecclesiam Catholicam redeentes non esse urgendos, ut coram Parochio consensum Matrimonialem renoverent, non solum in Germania uli receptam esse, sed etiam in Provincijs confederatis Hollandiæ, ubi Calvinistæ dominantur, à septuaginta, & amplius annis, testatur Bernard. Van Espen p. 2. *Iur. Eccles. unius vers. Tit. 12. de sponsal. n. 32.* additique, toto quasi orbe spectante fuisse practicata, pro qua opinione ibidem adducit etiam Martinum à Schwaen in Academia Lovaniensi Theologie Doctorem, qui eorundem conjugiorum validitatem solidè defendit, id que probat ab utilitate Ecclesiæ, & salute animarum; si enim Matrimonia Acatholicon coram Magistratu politico, vel Ministro Acatholico inita essent invalida, sequeretur nullum conjugatorum Calvinistam (vel Lutheranum) posse ad fidem Catholicam converti, nisi aut deserat uxorem haeticam, converti nolentem, postquam cognovit, se hucusque in materiali saltem fornicatione cum putatis

tatitia uxore vixisse, vel nisi ea consentiat de novo inire contractum conjugalem coram Parocho Catholico, quod non nisi ratissimè continget; hinc difficulter Calvinistæ (idem est de Lutheranis) ad fidem Catholicam converterentur; proinde ex eo, quod ipsorum Matrimonia inita coram Magistratu politico, vel Ministro Acatholico habeantur pro validis, via aperitur haereticis, ut facilius resipiscant, & reconcilientur Ecclesiae Catholicae.

¶ Refert idem Martinus de Schwaen hanc rationem propositam fuisse Cardinalibus S. Congregationis Concilij Tridentini ab Episcopo Castoriensi Vicario Apostolico per Provincias confederatas, cum anno 1671. Romæ negotia suæ Missionis ageret, eosque respondisse: *non convenire, ut quaestio ista à S. Officio definitur, sed statueret ipse, quod crederet animarum sibi creditarum saluti maximè expedire, eundemque Preludem post suum ex Urbe reditum summo deinde studio Pastoribus sibi subditis inculcare conatum esse, hujusmodi Matrimonia habenda esse pro validis: quod ulterius probat ex fine Decreti Tridentini; siquidem finis Concilij quo ad irritanda Matrimonia clandestina fuit, ut evitarentur multa incommoda, & damna, quæ ex talibus Matrimonij oriebantur, cum enim in foro externo probari non possent, conjuges post aliquos annos concepto sui wedjo à se invicem discedebant, sub*

falso praetextu, quod non iniverint Matrimonium, sed tantum simul cohabitaverint, ex quo sequebatur, quod proles ab ijs genitæ pro illegitimis haberentur, & conjuges aliud Matrimonium contrahentes adulterarent; ad hanc igitur gravissima incommoda evitanda rectè concilium Tridentinum prohibuit, ac irritavit Matrimonia clandestina: atqui ista incommoda non sequuntur, quando Matrimonia contrahuntur inter Acatholicos coram Magistratu politico, vel Ministro haeretico; sic enim in foro externo per testes sufficienter probari possunt, cum contrahantur publicè, & coram testibus, nec aliter, quam prævijs distinctis proclamationibus, quod etiam ipsimet Acatholici observant: nulla ergo ratio est, cur observantia Decreti Tridentini, cessante illius fine, magnopere urgeri debeat, præsertim cum maximis incommodis, quæ ex urgenda hac observatione sequi possunt, maximè cum id vix non impossibile sit, postquam tantopere crevit haereticorum potentia.

Sed neque responsa Cardinalium, que Reiffenstuel allegat, contrarium plenè evincunt; nam de primo mīrum non est, acriùs tunc institisse in observationem istius Decreti, quando necdum adeò invaluit haereticorum potentia, ut ipsis permitteretur pacificum suæ Religionis exercitium, quem rigorem hodie adhibere non expedit. De altero recentiore repon:

sponso, quod adducitur ex Brunone Neüller, ut mentem meam aperiam, præterquam quod versetur in diversa specie facti, quam habeat noster casus, quia agit de Matrimonio, quod contraxit Catholicus cum heretica, cum diu post istam declarationem plurimi Authores benigniorem opinionem adhuc tueantur, magnum id mihi indicium est, vel eam non fuisse universalem, vel denuo ob graves causas tacito saltem Pontificis consensu esse abrogatam, nam ersi ipsius tantam benignitatem non mereantur heretici, movere tamen ipsum ad hoc potuerunt tum innocentes liberti, ne, quorquot ex talibus conjugijs gignerentur, omnes illegiti.

mi essent, tum etiam, & maximè; Catholici, quibus inter hereticos in istis Partibus continuò vivendum est, quorum pax publica, & tranquillitas turbari posset hoc rigore, tum denique ut ipsis hereticis via plenior sterneretur per hanc Pontificis indulgentiam ad suam conversionem, atque sic juxta AA. suprà citatos, quibus insuper adde Gamachæum c. 28. de Matrim. ad finem, probabilius mihi est, valida esse ita hereticorum Matrimonia, donec à summo Puntifice aliud aperiū statuatur, & consequenter in casu nostro validè contraxisse Ordinum, & Amelindam.

CLASSIS